

SKOLLEDAREN.

En tidning för Sveriges viktigaste chefer

Ledarskap
Rektorerna som delar
lika på ledarskapet

Ukrainakriget
"Eleverna har lämnat
hela sin trygghet"

Reportage
Frank Wedding skapar
en skola med hjärnkoll

Dilemmat
Så hanterar du kollegornas
privata konflikter på jobbet

NY TIDNING
NY TIDNING
NY FORM
NYTT FÖRBUND

Stor special

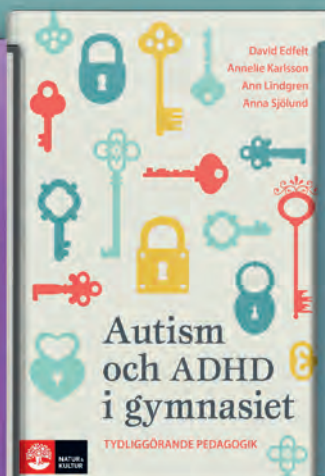
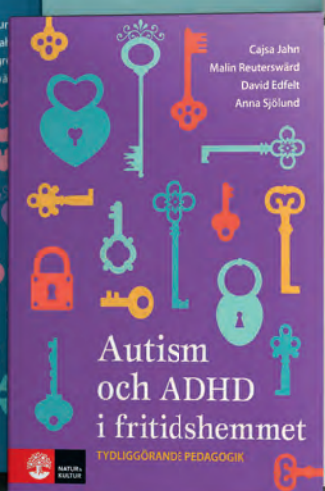
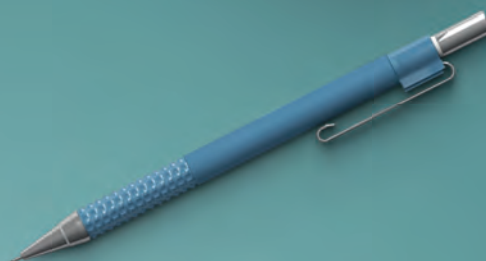
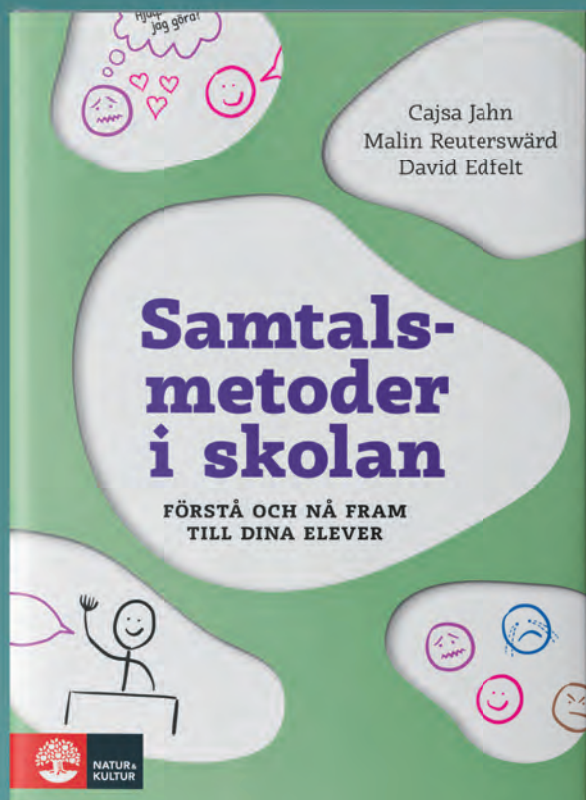
LÖNE- KAMPEN

Här fick de
högsta höjningen
i landet

HAR DU RÄTT LÖN? NYA SIFFROR – EXTRA BILAGA

Förstå och nå fram till dina elever

Läs mer på nok.se

Nr 02 / 2023	Skolledaren	Innehåll.
	En tidning för Sveriges viktigaste chefer	

08

07 / Ledare

"Skolledares låga löner och bristande arbetsmiljö och förutsättningar får långtgående konsekvenser", skriver Matz Nilsson, Sveriges Skolledare.

08 / Tema: Lön

Kravet efter nya lönestatistiken: Skolledarlöner som speglar det stora ansvaret.

19 / Ledarskap

Gun-Marie Persson och Johan Hallberg i Kolsva delar lika på ledarskapet.

22 / Enkäten

Schemaläggning och tjänstefördelning – så här tänker tre skolledare.

23 / Skol-Sverige runt

Från politik till forskning. Det här är på gång i skolans värld.

25 / Forskning

Vad händer när skolledare tar plats i politiska debatten? Det forskar Eva Reimers vid Göteborgs universitet om.

28 / Reportage

Frank Weddings idé om att träna hjärnan lika väl som kroppen genomsyrar hela Kattegattgymnasiet.

35 / Dilemmat

Så hanterar du de privata konflikterna som tar sig in på arbetsplatsen.

38 / 5 steg

Skolverkets expert går igenom fem steg att tänka på vid studieövergångar.

40 / Svepet

Sveriges Skolledare varnar för att politisk styrning av rektorer blir allt vanligare.

45 / Böcker

Rektor Linnea Lindquist är bokaktuell.

46 / Gästkrönika

David Haas: "Ska vi lägga tid och energi på att kämpa för högre lön?"

47 / Ditt medlemskap

Så använder du statistiken för att höja lönen.

19

28

35

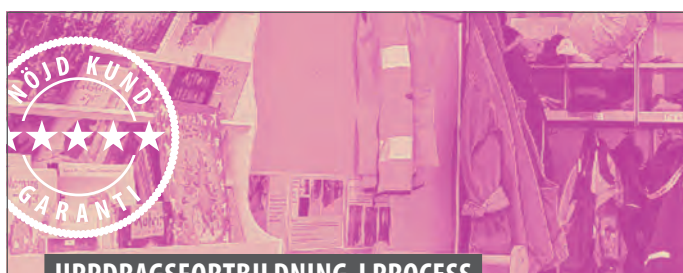

Medlemsförsäkringar med höga betyg

Som medlem i Sveriges Skolledarförbund får du generös rabatt på viktiga försäkringar och andra förmåner, bland annat:

- Minst 15 % rabatt på hem- villa- och fritidshusförsäkring
- Personförsäkringar utan kostnad de första 3 månaderna
- Kostnadsfri juridisk rådgivning vid ett tillfälle

Se ditt erbjudande på if.se/skolledarna eller ring oss på **0771-77 00 79** så hjälper vi dig.

UPPDRAGSFORTBILDNING I PROCESS

Språkstöd i förskolan

Utveckla ert språkstödjande arbete på vetenskaplig grund – vi hjälper er att implementera ELSA-modellen

Lärofortbildning har utvecklat en helt ny, gedigen processutbildning som bygger på forskarna Karin Rönnerman och Ann Nordbergs arbetsmodell för språkstöd, ELSA-modellen.

Vi stödjer och handleder er till att:

- utveckla en gemensam kunskapsgrund om barns språkutveckling
- organisera lärmiljön för att höja kvalitén utifrån språkliga dimensioner
- stärka den språkliga medvetenheten i hela arbetslaget
- implementera verktyg för att observera, reflektera och analysera er undervisning
- driva ständigt förbättringsarbete med stöd av aktionsforskning

Utbildningen genomförs som en internutbildning hos er på förskolan eller i er kommun/organisation.

Skanna koden och läs mer på webben eller kontakta mig!

**Boka fortbildningen till er förskola
– på plats hos er eller digitalt**

jonas.gille@lararfortbildning.se
070-859 44 84

**Vi utvecklar Sveriges
viktigaste människor**

LÄRAR
FORTBILDNING AB

REDAKTION

Emelie Henricson

Chefredaktör & ansvarig utgivare
emelie.henricson@skolledaren.se

Lars Eriksson

Art Director
lars.eriksson@skolledaren.se

Markus Thunberg

Digitalchef
markus.thunberg@skolledaren.se

Lenita Jällhage

Reporter
lenita.jallhage@skolledaren.se

Håkan Söderberg

Reporter
hakan.soderberg@skolledaren.se

KONTAKT

Mejl: redaktionen@skolledaren.se

Post: Skolledaren, Box 27038,
102 51 Stockholm

Webb: skolledaren.se

Ges ut av: Sveriges Skolledare

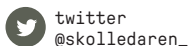
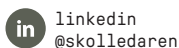
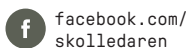
Produktion: Ahead Publishing

Tryckeri: Aller Tryk

Medlem: Sveriges Tidskrifter

Omslagsfoto: Ola Westerberg

Nästa nummer: 11 april

PRENUMERATION

Medlem: Du kan enkelt hantera din prenumeration på sverigesskolledare.se/minsida eller ring Kontakten 077-517 09 00.

Ej medlem: Kontakta larartidningar@flowyinfo.se eller 08-799 62 50.
Helårsprenumeration 576 kr.

ANNONS

Annonsbokning: Andrea Åhslund
Mediakraft AB
andrea.ahslund@mediakraft.se,
tel: 073-508 05 73
mediakraft.se

Redaktionen ansvarar inte för icke beställt material. Allt innehåll i tidningen lagras och publiceras elektroniskt. Förbehåll mot sådan lagring måste anmälas i förväg.

Webb: sverigesskolledare.se

Telefon: 077-517 09 00

Postadress: Box 3266,
103 65 Stockholm

Besöksadress: Vasagatan 48,
111 20 Stockholm

Lönesiffror, snilleblixtar på gymmet och elever som flytt kriget i Ukraina

När jag skriver det här värmer solen in genom fönstret. Från våningen ovan droppar det efterlängtat av töande snö. Är våren, i alla fall här i Mälardalen där jag befinner mig, till sist på ingång?

Vi på Skolledaren har rivstartat året med att lansera en ny tidning, en ny sajt och nya kanaler (läs mer här nedan om var du kan följa oss).

Knappt hann nog någon av oss blinka förrän januari, vabruari och de omtalade oxveckorna var förbi. Inte mig emot att vi nu står här med ett rykande färskt andra nummer av Skolledaren, längre dagar och en del värmande solstrålar.

Den här månaden fokuserar vi på lön.

Under veckorna som gått har Sveriges Skolledares omfattande lönestatistik släppts.

Statistik som inte bara visar att skolledare tjänar betydligt mindre än andra chefer med tunga ansvarspositioner, utan som också visar att övertiden är fortsatt hög.

För visst kan vi prata om några oxveckor om året, men om tiden aldrig någonsin räcker till vila och återhämtning – och ansvaret inte kompenseras – så spelar sol-ljus och töväder knappast någon roll.

Läs mer i detta nummer om kraven som nu ställs efter statistiken.

Läs även om hur man i Robertsfors lyckades med kampen om lönekuvertet. Bläddra också i tidningen för att träffa rektorn som fick en snilleblixst på gymmet och skapade en hjärnsmart skola, och om rektorn i Huddinge som ett år efter krigsutbrottet i Ukraina tagit emot många elever som flytt kriget. Trevlig läsning!

Emelie Henricson
Chefredaktör

SOCIALT

Följ oss på sociala medier

Du vet väl om att Skolledaren finns att följa i sociala kanaler?

Du hittar oss på Twitter, LinkedIn och Facebook.

Ta del av nyheter och ställ frågor till redaktionen på @skolledaren_ (Twitter), @skolledaren (Facebook och LinkedIn).

NYHETSBREV

Skolledare Fredag

Få det senaste om allt från politik till forskning och spännande reportage med vårt nyhetsbrev Skolledare Fredag.

På skolledaren.se kan du anmäla dig till brevet.

Håll utkik i mejlkorgen varje fredagslunch!

DIN REDAKTION

Tipsa oss!

Vad vill du läsa om i din tidning? Är det något särskilt på gång i din skola? Har du skrivit en debattartikel eller en krönika du skulle vilja att fler tog del av?

Hör av dig till oss med dina tips och tankar på redaktionen@skolledaren.se.

Är din skola redo för digitala nationella prov?

Vi hjälper skolor med stora utvecklingsbehov inom digitalisering.

Under sex månader får ni personlig hjälp av Skolverkets processtödjare.

Sök senast 18 mars
skolverket.se/digitalisering-rikta

Skolverket

Vill du få behörighet i ett ämne eller stärka dina kunskaper inom ett område?

Sök en utbildning med fokus på kompetensutveckling inom förskola och skola. Läs mer på **Lnu.se/skolpersonal**

Missa inte våra utbildningar inom Lärarlyftet på Lnu.se/lararlyftet

 Linnéuniversitetet
Kalmar Växjö

Universitets- och
högskolerådet

Hej! Salut! Hallo!

Vill du höja motivationen, utveckla lärandet och få in nya perspektiv i undervisningen?

eTwinning är ett nätverk online för lärare där du både kan utveckla din egen kompetens och ge dina elever möjlighet att lära tillsammans med jämnåriga i andra länder.

Registrera dig, hitta en partner och koppla upp mot Europa. Alla lektioner blir roligare med eTwinning!
Läs mer på utbyten.se/etwinning

Medfinansieras av
Europeiska unionen

”Skolledare kompenseras inte i lönekuvertet”

”Skolledare är navet i hela skolväsendet och det är vi stolta över.”

V

i skolledare har Sveriges roligaste uppdrag. Det är dessutom ett av de allra viktigaste nationella uppdragen i landet. Skolledare utför dagligen ett fantastiskt arbete – och har också gjort det under de senaste åren såväl under pandemin som i det stora efterarbetet som pågår med insatser för att minimera och kompensera för elevernas kunskapsstapp. Men vi kan tyvärr konstatera att skolledarnas arbete och ansvar inte kompensats i lönekuvertet. Det visar vår nya lönestatistik med all önskvärd tydlighet.

Årets löneenkät visar att genomsnittslönen för skolledare är 57 600 kronor månaden, och att den genomsnittliga löneökningen under 2022 var 3,6 procent. Det är ett avsevärt lägre utfall än innan pandemin då ökningen var uppåt fem procent årligen. Vi kan också kon-

statera att fem procent av rektorerna och fler än var fjärde biträdande rektor har samma eller lägre lön än den högst lönesatta läraren. Arbetsledande chefer, med ett nationellt uppdrag såväl som ett arbetsmiljö- och budgetansvar för medarbetare och elever, har alltså lägre lön än dem man arbetsleder. Det är högst anmärkningsvärt. Förekommer det i någon annan offentlig verksamhet?

Enkäten visar också att fler än åtta av tio skolledare arbetar övertid varje vecka. En tredjedel så mycket som mellan fem och tio timmar. Om en rektor har en lön på 58 000 kronor i månaden och arbetar sex timmar övertid utan ersättning i veckan, blir det uppåt två miljoner kronor i gratisarbete på tio år. Det är uppenbart att en radikal förändring måste till. Skolledares arbetstid måste minska och tills det sker måste arbetsgivarna betala för övertiden.

SKOLLEDARES LÅGA LÖNER och bristande arbetsmiljö och förutsättningar får långtgående konsekvenser. I OECD:s återkommande Talis-undersökningar granskas bland annat skolledares arbetsvillkor. Redan 2013 kunde OECD notera att omsättningsstakten på skolledare var högre i Sverige än i övriga medlemsländer. Vi ser tyvärr att denna mycket negativa utveckling består. Såväl Skolverkets uppföljningar som våra egna enkäter visar att skolledare stannar allt kortare på sina uppdrag. Det är nyblivna rektorer och rektorer på skolor med större utmaningar som oftare än andra byter jobb, eller till och med lämnar yrket helt och hållet. Det får konsekvenser för såväl likvärdigheten som elevernas kunskapsutveckling.

För mig är det uppenbart att skolans huvudmän inte maktar med att ge skolledare rätt förutsättningar i nuvarande skolsystem. Landets skolledare förtjänar bättre än att stå i spetsen för underfinansierade skolor utan bra löner och goda arbetsvillkor. Arbetsgivarna måste ta sitt ansvar för skolledarna, men ansvarstagandet måste också kompletteras med en bredare diskussion om skolans finansieringssystem. Vi tror att skolledare kommer få bättre förutsättningar att fullfölja sitt nationella uppdrag om staten tar ett nationellt ansvar för skolan.

Skolledare är navet i hela skolväsendet och över det är vi stolta. Vi som leder Sveriges Skolledare vet också att våra medlemmar varje dag gör sitt yttersta för att säkerställa att Sveriges barn och unga får den utbildning de förtjänar. Nu behöver både staten och arbetsgivarna i landet göra detsamma. ■

Matz Nilsson
Ordförande
Sveriges Skolledare

Lön	Nr 02 / 2023 Mars	
	Text Håkan Söderberg	Foto Ola Westerberg

LÖN FÖR MÖDAN

Skolledare måste ha löner som motsvarar ansvaret och de komplexa arbetsuppgifterna. Det anser Sveriges Skolledare efter att lönestatistiken för 2022 presenterats. I Robertsfors fick Anna-Lena Göttfert (bilden) och kollegerna den procentuellt högsta löneökningen – men än finns mer att göra.

Tema.

Rektor Anna-Lena Göttfert arbetar i Robertsfors, där ett mångårigt, hårt arbete har lett till positiv utveckling av lönen år 2022.

**”Glädjande att
kommunen börjar
inse vilken betydelse
skolledare har.”**

Anna-Lena Göttfert,
rektor på Tundals-
skolan, vill se fort-
satt lönesatsning
på skolledarna
i Västerbotten.

HÄR GAV LÖNEKAMPEN EFFEKT

Robertsfors kommun hade den bästa löneutvecklingen i Sverige för skolledare 2022.

– Det ligger flera års hårt arbete bakom det och man ska komma ihåg att det är från låga nivåer, säger Anna-Lena Göttfert, rektor på Tundalsskolan och ordförande i Sveriges Skolledare i Robertsfors.

Robertsfors är en liten kommun i Västerbottens inland med 6 786 invånare. I kommunen finns fem grundskolor med sammantaget sju skolledare.

I årets lönestatistik för skolledare sticker kommunen ut. Löneutvecklingen 2021–2022 har varit 11,4 procent mot riksgenomsnittet på 3,6 procent. 2021 var medellönen i Robertsfors 48 000 kronor, 2022 är den 53 472 kronor.

– Det är förstås glädjande att kommunen börjat inse vilken betydelse skolledare har och att det syns i lönekuvertet. Man har via en kartläggning kommit fram till att vid sidan av sektorchefer så är det skolledare som har den mest komplexa arbetssituationen och ansvaret, säger hon.

DEN POSITIVA UTVECKLINGEN har inte kommit gratis. De senaste åren har åtskilliga möten kring lönerevision hållits med huvudmannen Robertsfors kommun. Västerbotten ligger lågt när det gäller medellönen för skolledare i Sverige, och Robertsfors har i sin tur legat lågt i Västerbotten. 2021 var lönepåslaget bara cirka två procent för rektorer i Robertsfors, då riksgenomsnittet var 3,6 procent.

Som en viktig del i årets framgång lyfter hon fram ett besök från Matz Nilsson, i dag en av två ordföranden i Sveriges Skolledare. Anna-Lena Göttfert skrev i februari 2021 ett mejl till honom där hon redogjorde för bakgrunden till situationen i Robertsfors. Hon konstaterade att

tjänstemän och politiker inte förstod skolans värld eller vad rektor har för ansvar. Att lönen för den bästa betalda rektorn i Robertsfors låg 5 000 kronor lägre än medellönen för skolledare i Sverige.

– Han hade ett digitalt möte med rektorer, tjänstemän och politiker. Han var tydlig och har en kunskap som var till stor hjälp för oss när vi formulerade vårt yrkande inför förhandlingarna, säger hon.

ETT YRKANDE SOM pekade på att skolledarna i Robertsfors var i en snedsits jämfört med rikets rektorer men att man även borde lyftas upp eftersom man hade en liknande snedsits gentemot andra med jämförbar chefsposition inom den egna kommunen. Man krävde att skolledarna skulle ges ett lönelöft på tio procent och ett ansvarsavstånd till den högst betalda medarbetaren på 25 procent.

En annan viktig del i framgången är att huvudmannen satsade på lärarnas löner under 2022 och då fick rektorer hänga med i det arbetet.

Men även om Anna-Lena Göttferts är nöjd med utfallet just i år återstår mycket arbete. Västerbotten har fortfarande den tredje lägsta medellönen för skolledare i Sverige. Rektorerna i kommunen som nu tjänar mellan 48 300 kronor och 57 020 är fortfarande på en förhållandevis låg nivå.

– Vi har bland annat funderingar kring hur föregående års lönesatsning har fördelats då den inte reflekterar utbildning samt anställningstid i yrket inom Robertsfors kommun. Arbetsgivaren har utgått från slutlönen och att ansvarsavståndet till lärarna ska vara rimlig. Utifrån satsningen har lönespridningen i gruppen minskat och målet är att arbeta med differentiering framöver, säger hon. ■

HÖGST LÖNEUTVECKLING 2022

1. Robertsfors: 11,4 procent
2. Knivsta: 8 procent
3. Skövde: 6,5 procent
4. Linköping, Nacka: 6,3 procent
5. Vännäs, Borås: 6,2 procent
6. Jönköping: 5,8 procent
7. Finspång: 5,7 procent
8. Köping: 5,6 procent
9. Örnsköldsvik, Landskrona, Hudiksvall: 5,5 procent
10. Danderyd: 5,3 procent

Källa: Sveriges Skolledares lönestatistik 2022.

LÄGST LÖNEUTVECKLING 2022

1. Vallentuna: 0,1 procent
2. Partille: 1,0 procent
3. Olofström, Lidköping och Varberg: 1,2 procent
4. Vellinge: 1,3 procent
5. Norrtälje: 1,4 procent
6. Östersund och Kungsbacka: 1,5 procent
7. Tierp och Gävle: 1,7 procent
8. Västerås: 1,8 procent
9. Sigtuna, Säter, Ljungby och Klippan: 1,9 procent
10. Tranås: 2 procent

Källa: Sveriges Skolledares lönestatistik 2022.

Mikael Johansson är rektor på Malmensskolan i Ludvika där medellönen för skolledare är bland de lägsta i landet.

”KOMMUNERNA MÅSTE BÖRJA LYSSNA PÅ LARMKLOCKORNA”

Flytta över länsgränsen och tjäna 10 000 kronor mer i månaden. Det är en möjlighet för skolläda-re i Dalarna.

– Det är inte rimligt att det är så. Nu måste kommunerna lyssna på larmklockorna och ge skolläda-re löner som motsvarar det ansvar de har, säger Mikael Johansson, rektor på Malmens skolan i Ludvika och ledamot i Sveriges Skolläda-res förbundsstyrelse.

De senaste årens lönestatistik har inte varit någon rolig läsning för skolläda-re i Dalarna. De nya siffrorna från Sverige Skolläda-re för 2022 är inget undantag. De högsta medellö-erna för skolläda-re finns i kommuner i Region Stockholm med 62 800 kronor i månaden, därefter följer Södermanland med 59 000 kronor och Skåne med 57 700 kronor. Lägst medellön har skolläda-re i kommuner i Dalarna med 51 900 kronor i månaden. En skolläda-re i Stockholm kan med andra ord tjäna runt 130 000 kronor mer om året än en i Dalarna. Trots den dystra statistiken har regionen klarat sig hyggligt när det gäller rektorsomsättning fram till nu. Om det är en slump eller om det finns andra faktorer som spelat in har man ännu ingen 100-procentig analys på. Men när det nu vänder är den låga lönenivån ändå en synlig och tydlig faktor konstaterar Mikael Johansson, rektor på Malmens skolan i Ludvika.

– Ja, vi ser vi helt klart tendens att skolläda-re börja flytta på sig. Det gäller nu att huvudmännen lyssnar på de larmklockor som ringer.

FÖR EGEN DEL vill inte Mikael Johansson klaga, han kunde förhandla sig till en lön på rimlig nivå när han bytte tjänst för snart fyra år sedan.

– Min uppgift är att jobba för alla kollegor, vi måste få huvudmännen att inse

hur viktigt det här är. Annars kan det gå fort utför och det kommer inte att vara en positiv riktning för skolorna, säger han,

Att lönenivån också ska avspeglas i det så kallade ansvarsavståndet, skillnaden mellan rektors och högst betalda medarbetares löner, är något som Mikael Johansson lyfter.

– Sveriges Skolläda-re förordar ett ansvarsavstånd på 25 procent och det är en rimlig nivå, men det är inte den som finns här i Dalarna, säger han.

MEN DET FINNS också andra viktiga saker för att kunna behålla och locka skolläda-re till Dalarna menar han. Som att se över skolläda-rnas arbetsbelastning.

– Merparten av alla skolläda-re jobbar långt mer än 40 timmar per vecka och enligt våra enkätundersökningar visar det att om skolläda-re skulle få ut den arbetstid de faktiskt gör i pengar och beräknat på den lön de har i dag skulle det i genomsnitt motsvara en månadslön på cirka 70 000 kronor i månaden. Ett annat viktigt förhållande är sammanhängande semester. Så många som var tjugonde rektor, oavsett skolform, uppger att de har mindre än tre veckors sammanhängande semester.

Lönen ska baseras på ansvar, kompetens och prestation.

– Nu är det dags att skolläda-re får lön som motsvarar det arbete de utför. Det här är en allvarlig utveckling och vi hoppas att samtliga kommuner i Dalarna nu tar ett större ansvar för sina skolläda-re och ser till att vända den negativa utvecklingen. Gagnef och Leksand är två kommuner där man börjat göra olika insatser för att ta skolläda-rnas krav på allvar så nu hoppas jag att andra följer efter, säger han.

HÅKAN ELFVING är barn och utbildningschef i Gagnef. När det gäller löner menar han att det inte finns någon anledning att

slå sig för bröstet även om Gagnef ligger hyggligt till i länet.

– Nej, det finns nog en del att göra fortfarande. Vi är en liten kommun, vi har försökt följa utvecklingen men vi sticker inte ut på något sätt.

Det man däremot arbetat med de senaste tre åren har varit skolläda-rnas arbetsmiljö

– Vår utgångspunkt har varit den forskning som finns kring skolläda-rnas arbetsmiljö. Vi har sett över hela ledningsorganisationen i relation till stödfunktionerna bland annat, säger han.

Tillsammans med skolläda-rna har man diskuterat igenom vad som är kärnuppgiften, vad ska skolläda-rna göra vad kan eventuellt läggas på andra.

– Det har lett till en stärkt ledningsorganisation i förskolan och i grundskolan.

Ett konkret resultat är att tre nya biträdande rektorer, en i förskolan och två i grundskolan, har anställts. Kommunen har också anställt en avdelningschef särskilt för grundskolan.

– Den ska jobba med coaching och var ett stöd till våra skolläda-re. Lönefrågan är viktig men har man inte drägliga arbetsvillkor så hjälper inte det, säger Håkan Elfving. ■

LÄGST MEDELLÖN 2022

Löneutveckling för 2022 inom parantes.

1. Boden: 50 701 (2,5 procent)
2. Ulricehamn: 51 385 (2,6 procent)
3. Gagnef: 51 850 (2,7 procent)
4. Säter: 52 040 (1,9 procent)
5. Alingsås: 52 269 (2,8 procent)
6. Ludvika: 52 361 (3,7 procent)
7. Falun: 52 531 (3,0 procent)
8. Hudiksvall: 52 623 (5,5 procent)
9. Sölvesborg: 52 916 (2,8 procent)
10. Tingsryd: 53 212 (2,7 procent)

I STOCKHOLM FINNS HÖGSTA LÖNERNA

Stockholms län har den högsta medellönen för skolledare i Sverige, 62 800 kronor i månaden. Men mycket övertid och hårda besparingar sätter ändå press på skolledarna.

Skolledarna i Stockholms stad har varit de som haft de absolut hösta lönerna. Men nu kommer skolledarna i huvudstadens kranskommuner i kapp. Det konstaterar Kjell Sjöberg som är ordförande i lokalavdelningen för Sveriges Skolledare i Stockholms stad, som i 2022 års lönestatistik placerar sig på plats 11 i lönetoppen (se topp 10 i faktaruta). I senaste mätningen ligger medellönen på 64 962 kronor i staden. Men det finns utrymme för högre löner även i Stockholm.

– I princip alla skolledare jobbar övertid som i dag är obetald. Om man räknar på det skulle det innebära ett lönelöft på 8 000–10 000 kronor i månaden och det är ingen överdrift, säger Kjell Sjöberg.

Sett till hela riket har att flytta på sig varit ett sätt att höja sin lön. Ser man samma sak i Stockholm?

– Cirka 15 procent har flyttat på sig. En del har fått jobb som förvaltningschefer eller liknande ute i landet. I Stockholm flyttar skolledare också till viss del mellan skolorna i stan. I det stora hela har vi nog ändå klarat oss hyggligt när det gäller rektorsomsättningen, säger han.

Det stora problemet i Stockholms stad handlar om ekonomi ur ett annat perspektiv, nämligen tuffa besparingar och nedskärningar i kommunen.

– Det finns enskilda skolor som ska spara 10–12 miljoner kronor. Det är en situation som sätter hård press på skolledarna. Och det är något som vi i Sveriges Skolledare kommer att agera för på olika sätt den närmaste tiden, säger han.

Kjell Sjöberg, ordförande i lokalavdelningen i Stockholm.

”I princip alla skolledare jobbar övertid som i dag är obetald.”

Kjell Sjöberg

Kjell Sjöberg framhåller att uppgifterna i första hand gäller kommunalt anställda skolledare.

– Privata aktörer är så många i Stockholm att det är svårt att få något tydligt grepp om deras situation, säger Kjell Sjöberg. ■

10 HÖGSTA MEDELLÖNERNA I SVERIGE 2022 – KOMMUN

1. Täby: 69 360 kronor (löneutveckling på 2,8 procent)
2. Lidingö: 68 545 kronor (löneutveckling på 3,2 procent)
3. Solna: 67 833 kronor (löneutveckling på 3,1 procent)
4. Sollentuna: 67 438 kronor (löneutveckling på 3,1 procent)
5. Salem: 67 250 kronor (löneutveckling på 2,4 procent)
6. Burlöv: 65 986 kronor (löneutveckling på 4,9 procent)
7. Värmdö: 65 766 kronor (löneutveckling på 2,4 procent)
8. Vallentuna: 65 570 kronor (löneutveckling på 0,1 procent)
9. Tyresö: 65 388 kronor (löneutveckling på 2,9 procent)
10. Södertälje: 65 025 kronor (löneutveckling på 3,0 procent)

10 HÖGSTA MEDELLÖNERNA 2022 – LÄN

1. Stockholm: 62 800 kronor
2. Södermanland 59 000 kronor
3. Uppsala: 58 600 kronor
4. Skåne: 57 700 kronor
5. Örebro: 56 900 kronor
6. Halland: 56 800 kronor
7. Västra Götaland: 56 500 kronor
8. Kronoberg: 56 200 kronor
9. Norrbotten: 55 900 kronor
10. Kalmar: 55 800 kronor

Källa: Sveriges Skolledares lönestatistik 2022.

”LÖNERNA MÅSTE MOTSVARA ANSVARET”

Mellan 15 000 och 20 000 kronor mer i månaden. Minst 25 procent ansvarsavstånd till den högst betalde läraren.

Sverige har inte råd att inte satsa på landets skolledare.

Det anser Ann-Charlotte Gavelin Rydman och Matz Nilsson som delar ordförandeskapet i Sveriges Skolledare.

– Det blir allt svårare att rekrytera skolledare, säger Matz Nilsson.

Endast knappt hälften av landets rektorer stannar på sitt jobb mer än tre år. En fjärdedel stannar bara ett år eller mindre. I dag har Sverige OECD:s största omsättning av skolledare. Det finns en rad orsaker till den höga omsättningen. För stort antal medarbetare per rektor, en kraftigt ökad dokumentationsbörda, ökande risk för hot och våld är några av dem. Men det går inte att komma ifrån att lönen också är en avgörande faktor.

– All forskning visar att det är stabilitet och kontinuitet som är viktig för barnens utveckling. I botten är det avgörande för barnens hela framtid. Därför måste skolledarna få löner som motsvarar det stora ansvar och komplexa uppdrag vi har, säger Ann-Charlotte Gavelin Rydman, tidigare ordförande i Lärarförbundet Skolledare.

Hon pekar också på de kostnader en hög rektorsomsättning kan innebära.

– Vad kostar det att rekrytera nya skolledare och att få starta om verksamheten hela tiden? Fakta visar ju också att duktiga lärare väljer att jobba på skolor där det finns stabilitet. En investering i skolledare är lönsam, säger hon.

En snittökning på 20 000 kronor mer i månaden skulle bättre spegla yrkets ansvar, omfattning och komplexitet, menar hon.

– Förutsättningarna är olika men om vi tittar på andra chefsjobb, exempelvis ekonomichefer, så ligger skolledare runt 20 000–30 000 kronor lägre.

Matz Nilsson och
Ann-Charlotte
Gavelin Rydman.

Det så kallade ansvarsavståndet, löneskillnaderna mellan skolledare och medarbetare är en annan viktig lönefråga.

FÖR MATZ NILSSON, tidigare ordförande i Sveriges Skolledarförbund, har den frågan varit i fokus under många år. En utveckling som på ett sätt förvärrats av det i och för sig vällovliga Lärarlyftet, menar han. 2015 bjöd dåvarande ministern för högre studier, Helene Hellmark Knutsson (S), in arbetsmarknadens parter på skolans område till samtal om insatser för att höja lärarnas löner. Regeringen ville skjuta till tre miljarder årligen för att förbättra löneutvecklingen för lärare, kopplat till kompetens och karriärutveckling.

– Det är bra om lärarnas löner höjs naturligtvis. Men vi hade fått ett löfte i valrörelsen då

”En snittökning på 20 000 kronor mer i månaden skulle bättre spegla yrkets ansvar.”

Ann-Charlotte Gavelin Rydman

”Nu står vi här med den högsta omsättningen av skolledare i hela OECD.”

Matz Nilsson

att våra medlemmar skulle ingå i satsningen på skolan. Det visade sig en bit in i de här samtalen att det inte var så och då hoppade jag av, säger han.

Och det har inte blivit mycket bättre sedan dess.

I samband med att dåvarande Sveriges Skolledarförbund presenterade sin lönestatistik 2017 varnade Matz Nilsson att en skolledarkris skulle kunna uppstå.

– Nu står vi här med den högsta omsättningen av skolledare i hela OECD, det är inte rimligt. Det är precis de här konsekvenserna som vi varnade för, det blir allt svårare att rekrytera nya skolledare. Förstelärare, som helt välförtjänt har höga löner, får inte sällan gå ned i lön för att bli skolledare. Det är en långsiktigt ohållbar situation. Nu måste huvudmännen och politikerna ta ett större ansvar, säger han.

ERSÄTTNINGEN FÖR ÖVERTID är en annan lönefråga som är speciell för skolledare. 84 procent jobbar över varje vecka. Sex procent mer än tio timmar i veckan. I en skolledares uppdrag ingår att ha beredskap för arbetsintensiva perioder. Många skolledare har dock anställningsavtal som innebär att de arbetar övertid i princip gratis.

– Övertiden måste in i löneavtalen, konstaterar Matz Nilsson.

Det är en dyster utveckling över tid men allt är inte mörker.

– Sveriges Skolledare är ett starkt förbund. Man måste vara optimist och fortsätta att kräva att politikerna ska ta sitt ansvar, säger han.

Det finns också ett annat ljus i mörkret anser Ann-Charlotte Gavelin Rydman.

– Det är glädjande att exempelvis Skolledarenkäten också visar att de flesta skolledare trivs med sitt jobb. Det är förutsättningarna för att göra det bra som saknas. Vi måste vända utvecklingen. Att vara skolledare är det viktigaste jobb man kan ha och avgörande för våra barns framtid, konstaterar hon. ■

Sveriges Skolledare vill se att skolledarnas ansvar speglas i lönekuvertet.

HÄR ÄR LÖNERNA FÖR ALLA SKOLLEDARE – LÖNEENKÄT 2022

Skolform	Medel	10:e percentil	Median	90:e percentil
Folkhögskola	58 800	45 000	57 000	72 200
Förskola	54 000	46 700	52 700	62 200
Förskola, f-klass, grundskola*	61 400	50 000	58 200	76 900
F-klass, grundskola	58 000	50 000	56 600	69 100
Grundskola	57 700	50 000	56 300	68 700
Gymnasieskola	59 500	50 900	58 000	69 900
Musik- och kulturskola	51 900	46 800	50 900	58 900
Särskola, specialskola	55 900	52 000	55 000	62 300
Vuxenutbildning	56 600	49 500	56 000	65 000
Annan*	61 800	48 000	58 000	80 600
Samtliga	57 900	49 500	56 500	68 800

*Här finns även flera skolchefer, förvaltningschefer, avdelningschefer och motsvarande.

Foto: Jonas Bilberg

SÅ SER SKOLLEDAR- LÖNERNA UT I DAG

Hur ser det ut på lönefronten för skolledare i dag?

Monika Elowson, chefsförhandlare och expert på lön, Sveriges Skolledare guidar.

Det grundläggande svaret är att det ser olika ut. Lönernas sätts individuellt och det finns många faktorer som avgör. Nyligen släppte Sveriges Skolledare ny lönestatistik, som visar att den genomsnittliga lönen för landets skolledare är 57 600 kronor, vilket är nästan 30 000 kronor mindre än en genomsnittlig ekonomichef. Högst är medellönen för skolledare i Stockholm med 62 800 kronor och lägst är medellönen i Dalarna med 51 900 kronor. Den genomsnittliga löneutvecklingen under 2022 var 3,6 procent, vilket är densamma som 2021.

Monika Elowson

ÅRETS BÄSTA LÖNEUTVECKLING stod

Västernorrland för med 5,4 procent och lägst löneutveckling hade Jämtland med 2,1 procent. I praktiken innebär samtliga löneökningar real-löneminskningar eftersom året burit med sig en inflation som i december 2022 låg på 10,2 procent.

I statistiken kan man också utläsa hur skolledarna själva kan påverka sina löner.

Ett byte av jobb gav enligt statistiken 4 000 kronor högre lön för rektorer med max fem års yrkeserfarenhet i friskolan, 1 200 kronor högre för rektorer i kommunal verksamhet. Skolledare som flyttar från Dalarna till Stockholm ökar sin årslön med mer än 100 000 kronor på ett år.

UR FACKLIG SYN PUNKT är det knappast någon önskvärd utveckling, samtidigt som verkligheten ser ut som den ser ut. Men det finns också tre andra verktyg som skolledare kan använda inför sina lönesamtal och som kan höja lönen:

- *Din lön 2023* (finns som bilaga i detta num-

mer av Skolledaren). Enligt Monika Elowson har man sett att skolledare har fått i genomsnitt 600 kronor mer i lön per månad genom att använda sig av statistiken. Störst positiv skillnad är det för skolledare som har mer än 20 års erfarenhet som skolledare som har 1400 kronor högre genomsnittlig månadslön.

- *Saco lönesök* (läs mer på medlemssidorna längst bak i detta nummer). Webbapplikationen har haft stor betydelse för skolledare med mindre än två års skolledarerfarenhet, de har i snitt 800 kronor högre lön än kollegor som inte använt sig av verktyget.

- *Sveriges Skolledares rekommenderade ingångslöner*. 10 procent har använt förbundets rekommenderade ingångslöner som stöd inför sitt lönesamtal. Bland skolledare som har mindre än två års skolledarerfarenhet är det 20 procent som gjort det, och det har gett resultat – närmare bestämt 1100 kronor per månad i högre lön. ■

Din lön 2023 finns som bilaga i detta nummer av Skolledaren.

När konflikten blossar upp är vi redan där.

Tack vare miljoner volontärer i 192 länder
när vi fram, även när det är svårt.

Här är vår värld

REKTOR – SKOLLEDARE FÖRVALTNINGSCHEF

FÖRMEDLA - REKRYTERA - HYRA -
UTREDA - FINANSIERA

**Kompetenta skolledare/chefer
i hela Sverige! Erfarenhet från mer
än 1000 skolor! 25 års kontinuerlig
verksamhet!**

Tel: 08-545160 20

info@kunskapsbolaget.se

www.kunskapsbolaget.se

[http://www.linkedin.com/company/
kunskapsbolaget-ab/](http://www.linkedin.com/company/kunskapsbolaget-ab/)

Kunskaps
bolaget

...utvecklar ledare och organisationer

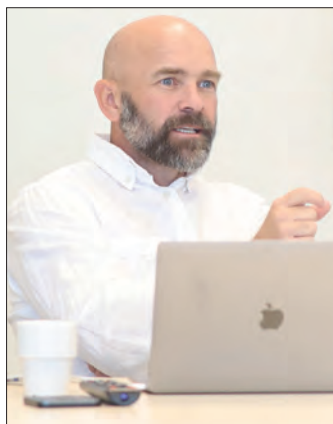
Kom in för en kjol, kom ut med en kjol, en stol och tröjan du missat att köpa i fjol.

Det är lätt att fynda hos hela Sveriges second hand. Välkommen in till
någon av våra 250 butiker från norr till söder eller hitta oss online.

Här är vår värld.

rodakorset.se/secondhand

HEJ SKOLLEDARE!

Vi kompetensutvecklar dig!

- Rektorsprogrammet 30 hp
- Rektorsutbildning för skolledare på folkhögskola / kulturskola 30 hp
- Rekryteringsutbildning för blivande rektorer 7.5 hp
- Leda lärande för hållbar utveckling för skolledare 7.5 hp
- Pedagogiskt ledarskap för rektorer 7.5 hp
- Pedagogiskt ledarskap för vuxenutbildningsrektorer 7.5 hp

Uppdragsutbildning
KARLSTADS UNIVERSITETS UPPDRAGS AB

De enade skolan – genom att dela på ledarskapet

Johan Hallberg och Gun-Marie Persson fick plötsligt frågan om att vikariera som rektorer tillsammans. Nu har det gått 19 år och de båda visslar fortfarande på vägen till jobbet.

Text: Maja-Stina Skarstedt Foto: Jonas Bilberg

N

är dåvarande rektorn på högstadiet i Kolsva, en och en halv mil utanför Köping, blev sjuk tillfrågades Johan

Hallberg och Gun-Marie Persson: Kunde de vikariera som rektorer och dela på tjänsten under en tid? De jobbade då i olika arbetslag och kände inte varandra. Gun-Marie Persson var idrotts- och matematiklärare och Johan Hallberg lärare i svenska och SO.

– Det var ett svårt beslut, för bägge två trivdes jättebra som lärare och jag hade aldrig tänkt tanken att bli rektor, berättar Gun-Marie Persson.

Men jobbet gav mersmak och efter några månader kom en ny fråga från förvaltningschefen: Om de skulle förändra något i rektorsjobbet, vad skulle det vara?

– Vi ville göra en gemensam enhet av hela skolområdet. Inte uppdelat mellan låg-, mellan- och högstadiet som det var då utan en utbildningsenhet, säger Johan Hallberg.

Rektorstjänsten utannonserades – med rektorernas förslag om en F–9-skola. De

SÅ DELAR GUN-MARIE OCH JOHAN PÅ ANSVARET

De har inte uppdelat ansvar för olika åldrar utan för olika områden. Gun-Marie Persson ansvarar för budget och ekonomisk uppföljning, är personalchef för lärarna, skoladministration och vaktmästeriet. Johan Hallberg har hand om elevhälsan, personalen som jobbar med den och fattar beslut som rör eleverna. Allt annat sköter de gemensamt. Kolsva skolområde består av Malmaskolan (F–9), Odensvi skola (F–6), fyra fritidshemsavdelningar och Kolsvas ungdomsgård.

"Vi har det väldigt högt i tak här inne och utanför dörren jobbar vi alltid på gemensam front."

sökte och fick gemensamt rektorskap. Parallellt gick de rektorsutbildningen.

– Där fick vi bland annat höra att man inte skulle bli rektor för sina gamla kollegor. Inte heller dela rektorskap. Så vi är väl exempel på att allt som står i läroböckerna inte alltid stämmer, säger Johan Hallberg och skrattar.

Deras första mål var att skapa en skola utan uppdelning av personalen. Skolområdet har cirka 600 elever från förskoleklass till årskurs 9.

– Vi hade "diken" mellan låg-, mellan- och högstadiet och det tog flera år att åstadkomma en förändring, berättar Gun-Marie Persson.

Johan Hallberg instämmer.

– Personalen hade olika uppfattningar om varandra, inte bara om lärargrupper utan yrkesgrupper inom skolan. Men vi vill att alla som jobbar här ska känna att de jobbar för samma sak, men i olika uppdrag.

När de efter tre år som rektorer åkte på en gemensam konferens med alla 110–120 i personalen kände de konkret att de nu faktiskt var en skola. Alla var varandras arbetskamrater.

REKTORERNA DELAR KONTOR, håller dörren öppen så ofta det är möjligt för att finnas tillgängliga och enskilda möten tar de i ett konferensrum bredvid. Med gemensam arbetsplats sparar de mycket tid genom färre möten och snabbare beslut.

– Vi är prestigelösa mot varandra. Annars hade vi nog inte lyckats så bra som vi har gjort, säger Gun-Marie Persson.

– Vi har det väldigt högt i tak här inne och utanför dörren jobbar vi alltid på gemensam front, säger Johan Hallberg.

De säger sig veta var den andra står i

Johan Hallberg

Ålder: 47 år.

Bor i: Kolsva, sedan 25 år.

Familj: Fru och tre barn som börjar bli vuxna och en hund.

Rektor i: Kolsva skolområde, en och en halv mil utanför Köping.

Fritid: Renoverar ett gammalt hus, är ute med hunden och motionerar.

Därför älskar jag att vara rektor: "Mötet med människor och möjlighet att göra förändring i unga människors liv – och därmed i framtiden".

frågor och om de på förhand vet att de har olika åsikter "laddar de upp lite extra" inför diskussioner, säger de – och skrattar.

Har ni tänkt tanken att en av er kan vilja byta jobb en dag?

– Du fyller ju 65 i år, säger Johan Hallberg skämtsamt till Gun-Marie Persson.

– Jo, men jag kommer ju jobba i ett par år till i alla fall, svarar hon och fortsätter:

– Sedan blev ju du väldigt sjuk för några år sedan ...

2017 drabbades Johan Hallberg av cancer och var borta i åtta månader. Han är nu friskförklarad efter sin femårskontroll.

– Jag ringde honom varje dag och pratade om skolan, säger Gun-Marie Persson.

– Det var så viktigt för mig. En del i min

Gun-Marie Persson

Ålder: 64 år.

Bor: Född Köpingsbo.

Familj: Man och två vuxna barn och en hund.

Rektor i: Kolsva skolområde, även fackligt aktiv.

Fritid: Idrottar mycket, tränar gympapass och simmar, är gärna i skogen och har precis börjat spela bridge – "våldigt bra för hjärnan".

Därför älskar jag att vara rektor: "Jag gillar att vara med och påverka, träffa människor, ge människor självkänsla, vara i ett socialt sammanhang och jobba för en skola som passar för det samhälle vi lever i".

rehab var att ha kontakt. Jag blev folkskygg under sjukdomen, vilket är motsatsen till min personlighet. Jag låg där i sjukhuskläder under pågående behandling och det var så viktigt att hon ringde. Även om jag inte sa så mycket vettigt, säger Johan Hallberg, som blir rörd av minnet.

– Det är svårt att sja om framtiden. Här och nu är det bra. Vi visslar fortfarande på väg till jobbet, säger Gun-Marie Persson.

– Men vi är långsiktiga också. Vi lär oss av det som har varit, jobbar här och nu samtidigt som vi blickar framåt. Nu kommer ju pensionsåldern höjas, så om du gör en uppföljning om fem år så kanske vi har Sveriges äldsta rektor här, säger Johan Hallberg. ■

19 år med delat rektorskap sätter sina spår. "Vi konstaterade nyligen att till och med våra handstilar börjar likna varandra", berättar Johan Hallberg och Gun-Marie Persson, rektorer i Kolsva skolområde i Köpings kommun.

GUN-MARIES OCH JOHANS 6 TIPS

1. Var ute i verksamheten och träffa personal och elever. Vi gör det oftast varje dag.
2. Tänk inte att rektorsrollen ska se ut på ett visst sätt – det finns inget manus. Du kan göra det hur roligt och utvecklande som helst.
3. Skrattra på jobbet. Vi skrattra även när det är pest och pina. Det är så viktigt med glädje och humor.
4. Uppskatta personal och lärare. Det kostar så lite i budgeten med en senla eller en kanelbulle ibland och är så viktigt för att orka.
5. Kom ihåg din chefsroll men kom också ihåg att du är människa. I utvärderingar får vi ofta höra att det märks att vi är lärare i grunden.
6. Kom också ihåg hur det är att vara barn och tonåring.

"Så löser vi schemat"

1

Hur ser dina förutsättningar ut för att skapa en bra tjänstefördelning?

Frida Eriksson, 39 år,
rektor på Enögla förskola,
Enköping

1 – Jag har haft tur och lyckats anställa fler förskollärare. Det har gjort att jag har lättare att få en jämnare fördelning mellan förskollärare och barnskötare i min verksamhet.

2 – Att det blir en bra verksamhet för barnen, att personalen är på plats när barnen är på plats. Och självklart också att det finns både tid "med barnen" och tid "för barnen". Jag har också tur som har en samordnare som är en fena på schemaläggning.

3 – Jag har tänkt att prova ett koncept som min kollega har på sin förskola. Hon har organiserat om så att hon har en egen liten vikariepool på sin förskola. Hon kallar den "power-banken" och de som jobbar där kan täcka upp där det fattas folk.

2

Vilken är din viktigaste punkt när du lägger schema?

3

Hur löser du vikariefrågan när många är sjuka?

Anders Ringård, 64 år,
rektor på Friskolan Lust & Lära,
Bollnäs

1 – Vi har alltid en dialog med personalen och allt vi gör är för verksamhetens bästa. Svårigheten är att det saknas legitimerade lärare ibland. Det måste utbildas fler lärare, och vi har ett stort behov av lärare i hela Sverige. Lärarutbildningen måste kortas ned och göras med mera kvalitet – just nu tar utbildningen för lång tid.

2 – Givetvis att eleverna får den tid de ska ha i respektive ämne och får en bra mix av ämnen under veckans dagar, så att till exempel inte alla matematiklektioner ligger sist på dagarna.

3 – Vi har under många år haft fast anställda vikarier, 5–6 stycken, som är tidigare elever hos oss. De är 20–22 år och funderar på att utbilda sig till lärare. De vet hur skolan fungerar och de är kända på skolan, så eleverna behöver inte "testa" vikarierna under lektionstid.

Cecilia Sjöström, 54 år,
rektor på Teknik- och servicegymnasiet,
Älvsjö, Stockholm

1 – Jag har bra förutsättningar för att ge lärarna bra tjänster och schema med mycket luft och tid till planering. Vi har hög personaltäthet på skolan. Svårigheter som jag har haft ibland har varit att hitta el-lärare över huvud taget.

2 – Att eleverna får så sammanhängande schema som möjligt – inte håltimmar. Men även att lärarna får bra dagar och helst med en undervisningsfri dag eller halvdag, om det går.

3 – Vår skola verkar trots allt ha ganska friska lärare ... men annars täcker alla upp för varandra om det handlar om några få och enstaka dagar och lektioner. Vi har även elevassistent som kan gå in. På verkstan är de två lärare och där kan de klara sig med en lärare vid sjukfrånvaro. Även jag som rektor, och vår biträdande rektor, kan få gå in och hålla enstaka lektioner. Är det fråga om längre sjukfrånvaro anliar vi ett bemanningsföretag för vikarier.

Skol-Sverige runt

Förlängda skoldagar, föräldrakontakt och fusk. Det är några av de ämnen som dykt upp i skoldebatten under senaste tiden.

Text: Håkan Söderberg

Jobb

► Få skolor når hög kvalitet i sitt arbete med lärande för hållbar utveckling – rektorerna kan i många fall utveckla sitt arbete med att skapa en gemensam förståelse på skolan av lärande för hållbar utveckling och få bättre kännedom om lärarnas kompetens. Slutsatsen kommer från Skolinspektionen som granskat 30 skolor. 27 av de 30 granskade skolorna kan utveckla sitt arbete med lärande för hållbar utveckling.

12-13 oktober

► Skolporten ger konferensen Rektor i fokus i Stockholm i oktober. "Hedersrelaterat våld och förtryck i skolan – rektors ansvar och möjligheter" är en av punkterna.

”Många av de bas-kunskaper som man lär sig i lågstadiet – som att läsa, skriva och räkna – är sådant som man måste ha med sig för att klara sig längre fram i skolan. Därför är det viktigt att skolan får lite mer tid på sig att lära ut de här sakerna.

► Skolminister Lotta Edholm svarar SvD Juniors reportrar om varför man vill förlänga skoldagarna i lågstadiet.

”Vi ska undersöka hur både lärare och rektorer skapar, hanterar och upprätthåller arbetsrelaterade gränser i relation till de föräldrakontakter som ingår i deras arbete. Vårt fokus ligger på lärarna, men rektorerna har betydelse för hur de här kontakterna hanteras.

► Eva Klope, vid Linnéuniversitetet, tilldelas 3 531 000 kronor för att undersöka hur lärare och rektorer kan hantera kontakten med föräldrar och förebygga att den utvecklas till en arbetsmiljörisk.

Intressant

VA?

”Är det någonting som vi behöver framgent så är det kritiskt tänkande.”

► Det säger forskaren Erik Winerö i en intervju på Jönköpings universitets hemsida, apropå AI-utvecklingen. Det eftersom att med det kommer också än mer "fake news" och syntetisk media, menar han.

► Över hälften av alla 9-12-åringar upplever att de använder sociala medier så mycket att det går ut över sömn, skolarbete och motion. Det visar en undersökning från Statens medieråd.

16%

► 16-18 procent av alla gymnasieelever hade undervisning på distans läsåret 2021/2022, under pandemics sista del. En betydande minskning från hur det såg ut tidigare under pandemin, enligt SCB.

Statistik

Välkommen till din nya sajt

Från och med den 24 januari kan du ta del av de senaste nyheterna som rör skola och skolläda via vår sajt.

skolledaren.se

SENASTE NYHETERNA

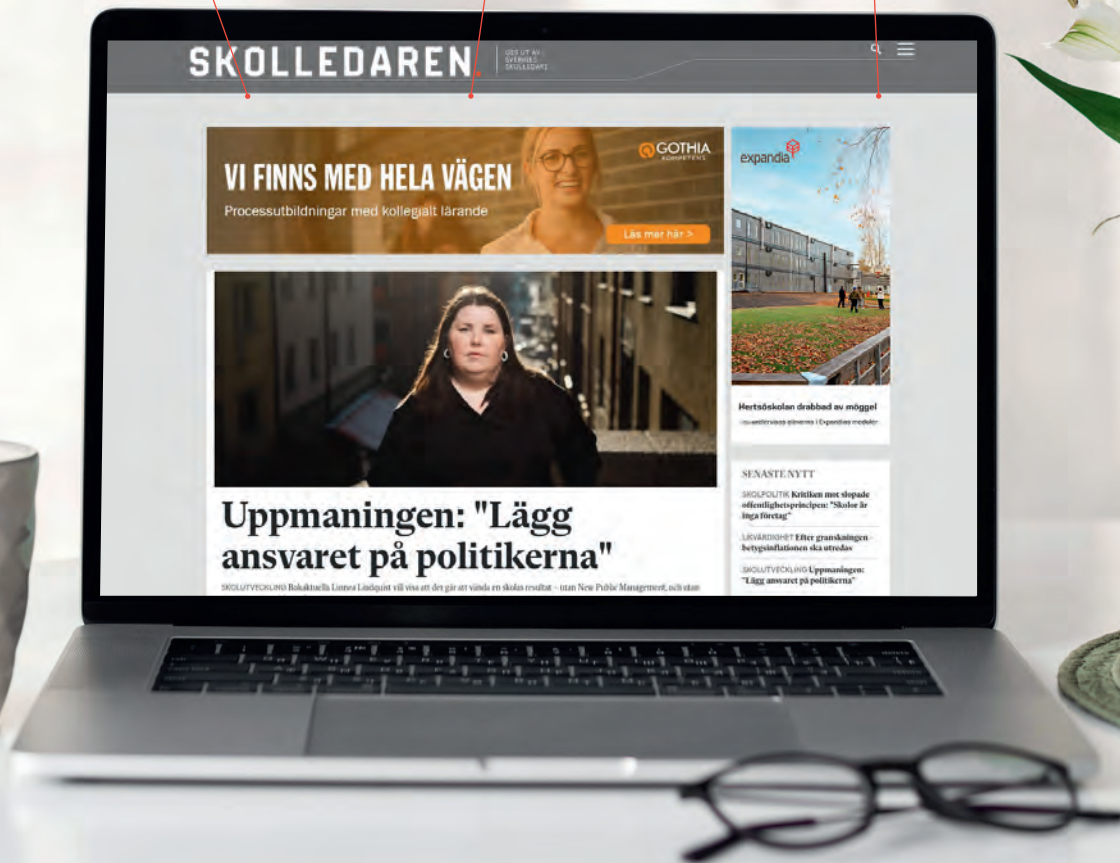
Politik, reportage, nyheter, porträtt och tips – det hittar du bland annat på vår sajt.

HETASTE DEBATTERNA

Tyck till, diskutera eller följ debatten om skolan.

LEDARSKAP I FOKUS

Vilka utmaningar står skolläda inför och vad är på gång just nu?

VÅR FORSKNING

HON FORSKAR OM SKOLLEDARES POLITISKA ENGAGEMANG

I forskningsprojektet Skola i samhället studeras rektorer, lärare och elever som ägnar sig åt politisk aktivism kopplat till skolan.

– Vi började fundera på vad det är som gör att man lämnar tjänstemannarollen, och blir aktivist, säger Eva Reimers, professor i pedagogiskt arbete vid Göteborgs universitet.

Text: Lena Frändberg Foto: Daniel Stiller

Skolan och de som vistas där påverkas av vad som händer utanför skolans värld. Ibland försöker rektorer, lärare och elever att påverka situationen på sin arbetsplats genom att skaffa sig inflytande över samhällsutvecklingen. De handlar då, med vetenskapligt språkbruk, som politiska subjekt.

I forskningsprojektet Skola i samhället på Göteborgs universitet studeras hur skolpersonal och ungdomar engagerar sig politiskt utifrån sin roll och position i skolan. Projektet startade med en pilotstudie där man tittade på hur rektorer och lärare agerade i samband med konflikter kring flyktingungdomar från Afghanistan. Det var inte minst skolledare som tog till orda i försvar för sina elever.

– Vi började fundera på vad det är som gör att man utifrån sin professionella roll som skolledare eller lärare lämnar tjänstemannarollen och blir aktivist, säger Eva Reimers, professor i pedagogiskt arbete och ledare för forskningsprojektet.

SEDAN PROJEKTET DROG i gång 2021 har forskarna följt flera fall av aktivism som uppstått i korsningen mellan skolan och sammanhang utanför utbildningsväsendet. ➤

Eva Reimers,
professor i peda-
gogiskt arbete
vid Göteborgs
universitet.

”Rektorerna agerar också ofta utifrån en stark lojalitet gentemot lärarna och lärarna utifrån en stark lojalitet gentemot sina elever.”

Det första fallet som dök upp var en förälder som tittade på en onlineföreläsning om stormningen av Capitolium, under pandemin. Föräldern skickade ett mejl till ansvarig läraren med kritik mot föreläsningens innehåll, som han tyckte var vänsterpropaganda. Rektorn på den aktuella skolan tog läraren i försvar och menade att föreläsningen var i linje med skolans värdegrund och demokratiska principer. Han skrev sedan en krönika i dåvarande Skolledaren som i sin tur plockades upp av riksmidia.

– Det gjorde detta till en mediehändelse. Det blev ett tydligt ställningstagande för lärarprofessionen och för lärarnas autonomi, säger Eva Reimers.

Ett annat fall som studeras är den kritik mot marknadsskolan som förts fram av flera aktörer inom skolans värld, bland annat i det så kallade Lärarupproret och i bloggen Rektorlinnea, som drivs av skol-

ledaren Linnea Lindqvist. Det är ett mer komplext fall där forskarna har intervjuat en mängd aktörer. I andra fall har man fokuserat på elevers aktivism, till exempel för hbtq-ungdomars situation i skolan och skolstrejker för klimatet med Fridays for future.

FORSKNINGEN BYGGER PÅ utbildningsfilosofen Gert Biestas teori om utbildningens tre syften, att kvalificera, socialisera och subjektifiera eleverna, där subjektifieringen handlar om att bli en individ som kan bryta in i samhället, bli något unikt och göra skillnad. Eva Reimers och genusvetaren Lena Martinsson har vidareutvecklat Gert Biestas teori med en definition av politisk subjektivering. Det handlar om att man upplever att något inte är bra i samhället, att man inser att det skulle kunna vara annorlunda och att man själv kan vara med och förändra.

– Vi vill titta på hur det här går till. Vad är det som man upplever är fel, på vilket sätt upplever man att det skulle kunna vara annorlunda, och hur kommer engagemang-
et till uttryck, säger Eva Reimers.

I vissa av fallen är materialinsamlingen nu färdig och analysen har startat. De gemensamma resultaten kommer först senare men vissa saker har redan blivit tydligt för forskarna. I fallen med ungdomsaktivism har man till exempel sett hur betydelsefull gruppen är. Elever från mindre orter som i sitt engagemang upplevt sig som udda har träffat likasinnade när de börjat gymnasiet på en större ort. Då har de plötsligt blommat ut som aktivister även på den mindre orten. I fallen med skolpersonalen som politiska subjekt har ett annat mönster framträtt.

– I spänningen mellan att bara vilja göra sitt jobb i skolan och att vilja påverka samhället utanför, så har vi sett att medvetenheten om lärarprofessionen och skolans uppdrag spelar en central roll för att motivera aktivismen. Rektorerna agerar också ofta utifrån en stark lojalitet gentemot lärarna och lärarna utifrån en stark lojalitet gentemot sina elever, säger Eva Reimers. ■

Fakta om forskningsprojektet

Namn: Skola i samhället – elever, skolledare och lärare som politiska subjekt.

Tid: 2021–2024.

Projektägare: Institutionen för didaktik och pedagogisk profession, Göteborgs universitet.

Finansiär: Vetenskapsrådet.

Forskare: Eva Reimers, Lena Martinsson, David Lifmark, Jeanette Sundhall.

Fyra slutsatser hittills

1. Skolledare agerar ofta utifrån stark lojalitet mot lärare.
2. Lärare agerar ofta utifrån en stark lojalitet mot elever.
3. Skolan spelar en central roll för att motivera aktivism.
4. Skolledares och lärares aktivism kan ha en hög personlig kostnad i form av trakasserier i sociala medier.

REKTORN SOM .. BYGGDE EN HJÄRNSMART SKOLA

Det som började som en lös idé på gymmet för tolv år sedan har nu blivit ett förhållningssätt på hela Kattegattgymnasiet i Halmstad. Med hjälp av ledande hjärnforskare har rektor Frank Wedding lyckats få både elever och personal att förstå hur viktigt det är att ta hand om sin hjärna.

Text: Anna-Lena Bjarneberg Foto: Nora Lorek

Frank Wedding tar emot i hjärngymmet, en gulfärgad kub som tar ordentligt med plats mitt i den luftiga innergården på det nybyggda Kattegattgymnasiet. Rummet är inrett med heltäckningsmatta, mjukt formade möbler, björkar i taket och ljudisolerade väggar. Ett rum som blivit en symbol för den hjärnsmarta* skolan.

Frank Wedding har varit rektor på Kattegattgymnasiet i ungefär tjugo år. Under hans tid har skolan hunnit flytta två gånger. Han har sett pedagogiska trender komma och gå, hunnit med några läroplansbyten och genomfört många organisationsförändringar. Alla som jobbar med pedagogiskt ledarskap känner förmodligen igen sig i att det är lätt att gå i gång på nya

Frank Weddings vision blev verklighet, även om själva hjärngymmet har kommit att bli den minst viktiga ingrediensen i en hjärnsmart skola. Gymmet har dock en framträdande plats i skolan.

I huvudet på ett träd. Fredrika Linder har utformat glasskulpturen med inspiration från de tio goda vanorna. Ett träd kan ge vila, andrum och stimulans. Trädets rötter och grenar för tankarna till signalerna i hjärnan, men också till att växa och spira.

De tio goda vanorna är ett sätt att paketera hjärnforskningen och att översätta visionen om en hjärnsmart skola.

”Om jag måste gå hit varje vecka för att träna mina muskler, hur gör man för att träna hjärnan? Kan man bygga ett hjärngym?”

idéer, men också att det är svårt att förvalta dem. Det gäller också eldsjälar som Frank Wedding.

– Jag har en tendens att vara ivrig, men jag vet också att jag måste ha tålamod och att allt tar tid, säger han.

Det har nu gått tolv år sedan han var på gymmet och fick en (som han själv tyckte) strålande idé.

– Jag satt där och lyfte vikter upp och ner och började fundera. Om jag måste gå hit varje vecka för att träna mina muskler, hur gör man för att träna hjärnan? Kan man bygga ett hjärngym?

Frank Wedding tog med sig idén till skolan och visst var det många som tyckte det var en kul idé, ofta i kombination med en skepsis till om det verkligen skulle gå att genomföra.

– Det kanske var en galen idé ändå, tänkte jag. Men jag släppte den aldrig, utan slängde fram den då och då.

EFTER ETT PAR år såg han sin chans. I ett EU-projekt på skolan fanns möjlighet att sätta av lite pengar för att starta ett hjärngym. I sitt huvud hade han en bild av ett rum dit elever kunde gå själva eller tillsammans och träna sina hjärnor. Och att den kunskap om hjärnan som fanns borde ha en självklar plats på en skola.

Han mejlade säkert hundra hjärnforskare och andra experter för att höra om någon hade intresse av att vara med i projektet. Han fick inte många svar, men ett av dem kom att bli särskilt viktigt.

Rolf Ekman, professor emeritus i neurokemi, hörde av sig och ville vara med. På ett villkor. Att projektet skulle hålla på i minst tio år och inte bli någon dagslända. Det var ett svar som gjorde visionären Frank Wedding glad. Det här fick gärna ta tid.

År 2014 invigdes Kattegattgymnasiets första hjärngym i de gamla lokalerna. Vad rummet skulle användas till var oklart och idéer prövades fritt, från att ha en träningscykel till att eleverna kunde sitta där och lösa kluriga gåtor. En kritisk lärare tyckte att idén med ett särskilt rum var en dum idé – borde inte hela skolan arbeta hjärnsmart i undervisningen?

– Vi förstod att ett särskilt rum inte var det viktiga utan att vi skulle träna eleverna i ett förhållningssätt. Därför arbetade vi fram de tio goda vanorna tillsammans med hjärnforskare och ett utbildningsföretag som vi anlitat som skolans ”hjärnkon.sulter”, säger Frank Wedding.

DE TIO GODA vanorna (se faktaruta) blev ett sätt att översätta visionen om hjärnsmart och att paketera hjärnforskningen. I praktiken är det enkla förhållningsregler för att skapa ett gott liv och att få en god inlärning. Det handlar om allt från undervisningen (till exempel omväxling, repetition, lära sig nya saker), friskvårdande vanor (till exempel kost, sömn, stresshantering och träning) till vikten av att ha vänner och att ha förmågan att fatta egna beslut.

Det har gått åtta år sedan starten och i dag arbetar hela skolan med de tio goda

De tio goda vanorna

1. Mat och näring.
2. Fysisk träning.
3. Positiv tanke.
4. Hantera stress.
5. Lära nya saker.
6. Repetition.
7. Omväxling.
8. Ta egna beslut.
9. Vänner.
10. Sömn.

Forskare som är knutna till projektet

- Rolf Ekman, professor emeritus i hjärnkemi.
- Fredrik Bååthe, medicine doktor och forskare, projektledare i LIV-projektet (se texten).
- Ann-Christine Wennergren, skolforskare.
- Organisationen Neuroforum.

När Lena Perttu, lärare i engelska och franska, planerar sina lektioner utgår hon från de tio goda vanorna. Här har hon tänkt på vanorna 5 (lära nya saker), 6 (repetition), 7 (omväxling) och 9 (vänner) – i onlineverktyget quizlet paras eleverna ihop slumpvis och får diskutera rätt och fel.

”De tio goda vanorna blev särskilt viktiga under pandemin.”

vanorna. Alla elever i årskurs ett börjar höstterminen med en föreläsning om hjärnan och får sedan en slags grundkurs om vad det innebär att vara hjärnsmart, ett koncept som sedan följer dem genom de tre åren.

Ella Jönne går i ettan på ekonomiprogrammet och efter bara en dryg termin har hon full koll på de tio vanorna och hur lärarna använder dem i undervisningen.

– Vi märker tydligt hur lärarna hela tiden tar hänsyn till elevernas välmående. Att vi behöver tid, energi och mer varierade lektioner.

En av hennes lärare, Lena Perttu, som undervisar klassen i franska och engelska, bekräftar hur viktigt det är att lärarna hjälper eleverna för att de inte ska lämnas i sticket med stress eller dålig struktur.

– Det märktes särskilt under pandemin hur de tio goda vanorna blev ännu viktigare. Eleverna blev helt ensamma och all struktur försvann. Då kan vi inte lägga allt ansvar på eleverna, utan vi behöver hjälpa dem att bygga upp undervisningen tillsammans. Vi lärare behöver också samarbeta utifrån ett gemensamt förhållningssätt, säger Lena Perttu.

LENA PERTTU INGÅR i programhälsoteamet för ekonomiprogrammet. Här träffas elever, lärare och elevhälsopersonal tillsammans för att skruva på hur det hjärnsmarta arbetet kan förbättras.

Frank Wedding berättar hur han byggt

upp arbetet från liten skala med enbart naturvetenskapsprogrammet till hela skolan. För att få med alla har han jobbat på olika fronter – med forskare, elever, lärare, övrig skolpersonal och gärna konstellationer där alla är med samtidigt.

Det som händer nu är att Kattgattgymnasiet fått medel från Allmänna arvsfonden till ett nytt projekt, LIV (Lärande för insikt om välmående) – som går ut på att under tre år ta fram metoder anpassade till respektive gymnasieprogram för att lära eleverna mer om hur de kan ta hand om sin hjärna.

Du har umgåtts med den här kunskapen under tolv år nu. Har du själv blivit hjärnsmart?

– Jag har lärt mig att koppla av på helgerna och jag jobbar aldrig på kvällar, jag sover bra och tycker jag hanterar arbetet på ett bra sätt. Sedan kanske jag är lite väl ivrig ibland för att jag vill göra skolan bättre och prova nya saker. Då är jag sämre på att sätta mig och vara eftertänksam och utvärdera, säger Frank Wedding.

Under hela intervjun har skolans administrativa koordinatör Mia Pettersson varit närvarande, men nu måste hon bara fylla i.

– Du har ju fått ett helt annat lugn, för du var mycket stirrigare tidigare. Och jag ser ju att du får gjort lika mycket och har tid att måna om oss andra, säger hon. ■

Fotnot: Halmstads kommun har namnskyddat begreppet ”hjärnsmart”.

Eleverna får en danspaus på tre minuter mitt i en engelsklektion. Läraren Sandra Almqvist är också med och dansar, vilket hon tycker skapar en annan relation till eleverna. Efter pausen är det så tyst att det går att ta på koncentrationen i klassrummet.

Viktiga ingredienser i arbetet för en hjärnsmart skola

TÅLAMOD. Tron på idén att träna hjärnan visade sig hålla, men det tog ett par år innan första steget togs.

FORSKNING. Allt som görs ska bygga på aktuell forskning om hjärnan. Hjärnforskare har varit med hela tiden och följt projektet, på senare tid har också skolforskare utvärderat arbetet med positiva resultat.

CHEFER. Det måste finnas ett stöd hela vägen från förvaltningsnivå och politiker.

MOD. Att vara rektor är bra, för då får man bestämma att prova något nytt.

OLIKA KONSTELLATIONER. Från grupper där elever, hjärnforskare, lärare, elevhälsopersonal och skolledning är med till grupper på olika ledningsnivåer – där ledningsgruppen jobbar med organisation, lärare i KL-grupper (kollegialt lärande), elevgrupper etcetera.

PEDAGOGIK. Att lärare tillsammans med eleverna har med sig de tio vanorna i planering och undervisning.

SKOLBYGGNAD. Att få med sig det "hjärnsmarra" arbetet in i en nybyggd skola har medfört särskild omsorg om hur lokalerna och inte minst det nya hjärngymmet ska utformas.

SPRÅK. Skolan har genom arbetet erövrat ett gemensamt språk för hur hälsofrämjande insatser kan integreras i undervisningen.

VÄRDERINGAR. Vägen mot en hjärnsmart skola har handlat om att all personal ska bli ägare av idén, från möblering till trygghetsarbete i klassrummen.

Naturskyddsföreningen

Det är dags att ställa om

Stå upp för naturen – bli medlem!
naturskyddsforeningen.se

Naturskyddsföreningen är Sveriges största
miljöorganisation med kraft att förändra.

Välkommen till Framtidens Lärande Väst 13-14 juni 2023 i Karlstad

Arrangeras av: Stiftelsen DIU • Karlstads kommun
och Karlstads universitet i samverkan med partners

Mötesplatsen Framtidens Lärande – där praktik
och forskning möts i dialog, kring skolutveckling
och skolans digitalisering. Varmt välkommen att
delta i samtalet mellan skolans professioner,
lärarutbildare, forskare och samhällsföreträdare.
Du och din skola bidrar med egna erfarenheter
och inspireras av andras lärdomar!

Årets tema: Framtid och hållbarhet.

Läs mer och anmäl dig på: diu.se/framlar

Hylla lärarna!

Att nominera lärare till utmärkelsen
Guldäpplet är ett självklart sätt
att lyfta fram engagerade lärare, och
samtidigt dela goda exempel
och bidra till det gemensamma
professionella kunskandet kring
de digitala resurser som nu blivit
så centrala.

Du gör din nominering på
Guldäpplets webb – senast 15 juni.

diu.se/guldapple

Guldäpplets partners: Sveriges Lärare, Sveriges Kommuner och Regioner,
Skolverket, Specialpedagogiska skolmyndigheten, eTwinning, BRAVOLesson,
ILT Inläsningstjänst, Netsmart och stiftelsen DIU, grundare och koordinatör.

Nominera skolhuvudman
kommunal eller fristående
till kvalitetsutmärkelsen
GULDTRAPPAN
senast 14 juni

diu.se/guldtrappan

Guldtrappans partners: Skolverket, Specialpedagogiska skolmyndigheten,
Sveriges Kommuner och Regioner, Sveriges skolledare, Skolchefsföreningen,
Friskolornas riksförbund, Gothia Kompetens, NE, Stiftelsen DIU, koordinatör

REKTOR MARIAS DILEMMA:

”ROGERS OCH SARAS RELATION BLEV ÖPPEN KONFLIKT PÅ SKOLAN”

Hur hanterar man anställda som blir tillsammans, gör slut och väljer att arbeta kvar när det uppstår konflikter som går ut över arbetet? Rektorn Maria berättar om hur arbetsmiljön påverkades av ett stormigt förhållande.

Text: Lenita Jällhage Illustration: Ricardo Tomás

Mina medarbetare Roger och Sara var väldigt gränslösa och berättade om sitt sexliv både inför mig och sina kollegor efter att de 'gjort slut'. De lämnade ut varandra och omnämnde den andra med grova ord och intima detaljer för att få lojalitet bland kollegorna på skolan.

Jag tänkte många gånger: Vad ska jag med den här informationen till?

Kollegorna Roger och Sara träffades på skolan innan jag blev deras chef. Till en början var deras relation inget större dilemma på arbetsplatsen och de arbetade inte i samma arbetslag. När relationen började knaka i fogarna uppstod en djup konflikt emellan dem. Plötsligt blev jag, som deras chef, och andra kollegor påverkade och involverade i deras stridigheter och kärleksrelation. Deras relation förvandlades från något privat till att skolan användes som en offentlig arena för deras konflikter under flera år.

Jag förde samtal med dem gång på gång om deras olämpliga beteende eftersom deras konflikter påverkade arbetsmiljön även för kollegorna men jag kunde inte som chef be någon av dem att sluta.

>

Deras smutskastning av varandra gjorde att det uppstod lojalitetskonflikter mellan olika kollegor som påverkade vem som kunde arbeta med vem.

Vid gemensamma möten och personalfester blev plötsligt bordsplaceringen en stor apparat.

Roger och Sara undvek emellanåt att vistas på samma platser i skolan för att inte stöta på varandra men vid flera tillfällen återupptog de sin kärleksrelation.

Kunde jag hävda att någon utsatte den andra för sexuella trakasserier på arbetsplatsen? Frågan var då vem som trakasserade vem.

Jag fick inga indikationer på att eleverna drogs in i konflikten mellan lärarna men elever är ofta väldigt receptiva. Det fanns säkert elever som visste mer än vad jag fick reda på, även om ingen vände sig till mig.

När en av dem träffade en ny partner eskalerade konflikten samtidigt som Roger och Sara fortsatte att träffa varandra emellanåt. Ibland hade de även relationer med andra på arbetsplatsen. Jag tyckte att de

"Jag tyckte att de betedde sig otroligt omoget, men situationen var svår att hantera."

betedde sig otroligt omoget, men situationen var svår att hantera.

IBLAND FUNDERADE JAG på om jag bara skulle släppa allt eftersom de skötte sina arbetsuppgifter. Samtidigt påverkade situationen både deras och kollegornas välbefinnande.

Även om Saras och Rogers mående inte var arbetsrelaterat så påverkade det arbetsmiljön. Jag satt ofta i långa, uppslitande samtal med dem var för sig och de hade i omgångar svårt med sömn och stresspåslag. Eftersom jag som rektor hade ansvar för deras och andra kollegors arbetsmiljö valde jag att tolka arbetsmiljölagen generöst och lät dem båda två få samtalsstöd

hos företagshälsovården vid olika tillfällen.

Emellanåt blev jag väldigt trött på dem. De betedde sig som småbarn när de hängde ut varandra och avslöjade saker som sagts mellan dem i förtroende. Det kändes smetigt och olustigt. Dessutom tog det tid och resurser från mig som chef, och även från deras kollegor.

I vissa länder, som exempelvis England, är lagstiftningen tydligare när det gäller relationer på arbetsplatser. Där får medarbetare sluta eller omplaceras. Jag vet inte om det är det bästa, men det ger i alla fall en tydlighet.

Till slut valde jag själv att söka ett nytt arbete och sluta på skolan. Jag hörde senare att Roger och Sara redde ut sin situation.

JAG TÄNKER ATT det någon gång kan vara okej att som chef hamna i en roll där man nästan blir som en 'mamma eller pappa' till en medarbetare om hen råkat ut för jobbiga personliga händelser. För mig går dock en gräns vid att behöva ta del av vad som sker i mina medarbetares sängkammare. ■

”AGERA INNAN KONFLIKTEN ÄR ETT FAKTUM”

Relationer på arbetsplatser är en ”het potatis”, även om svenskar generellt har en accepterande inställning till människors rätt till sexualitet, konstaterar Inga Tidefors, professor emeritus vid Göteborgs universitet.

– Det är klokt att agera preventivt innan konflikten är ett faktum, säger hon.

Rogers och Saras kärleksrelation påverkade kollegorna under många år. Skolledaren Maria tyckte att det var svårt att hantera situationen när det ”privata” klev in på arbetsplatsen.

– Många blir handfallna när det uppstår problem i en kärleksrelation på en arbetsplats. Det är lätt att backa för att man tycker att det känns obehagligt att lägga sig i, säger Inga Tidefors.

ATT MEDARBETARE BLIR kära på jobbet är något som en hel del chefer kommer att stöta på. Det är därför klokt att agera förebyggande och lyfta frågan om relationer mellan kollegor under en utbildning, temadag eller ett möte innan det uppstår situationer som leder till konflikter, betonar Inga Tidefors.

Viktigt att komma ihåg är också att en relation inte behöver innebära några problem utan kan skapa energi bland kollegorna. Många träffar sin partner på arbetet.

– I fallet med Roger och Sara pågick problemen under en längre tid. Rektorn kom till arbetsplatsen när paret redan hade träffats och det var då en komplex situation att försöka lösa. Jag uppfattar det som att hon var väldigt ensam i att hantera situationen.

Inga Tidefors säger att rektorn i sin chefsroll inte hade möjlighet att ”lätta på trycket” genom att prata om problemen med andra i personalen, vilket andra medarbetare uppenbarligen gjorde på skolan när de tog ställning i konflikten.

– Det kanske låter cyniskt men för en del anställda kanske deras relation skapade spänning att samlas runt, säger hon.

FÖR SKOLLEDARE SOM befinner sig i den här situationen kan det vara klokt att ta stöd i ett kollegialt nätverk, och en HR-avdelning kan ofta också hjälpa till och stödja.

Inga Tidefors rekommenderar att man tar hjälp av en extern föreläsare som har kunskap om relationer och sexualitet. Föreläsningar kan underlätta samtal på skolan. Det kan även underlätta för lärarna när de ska prata om liknande frågor med sina elever i undervisningen.

Inga Tidefors konstaterar att även om det finns få lagtexter skrivna som reglerar kärleksrelationer på arbetsplatser, så kan det vara bra att sammanställa riktlinjer för att tydliggöra när en relation är direkt olämplig. Många länder har ett betydligt tuffare regelverk än Sverige när det gäller anställdas kärleksrelationer på arbetsplatserna. Trots att Sverige har en begränsad lagstiftning på området så finns det vissa regelverk kring exempelvis jäv, sekretess eller om någon är i en beroendeställning till en kollega. Arbetsmiljölagen ska också följas så att anställda inte mår dåligt av sin arbetsmiljö och det får självklart inte förekomma sexuella trakasserier eller mobbning mellan kollegor.

NÄR INGA TIDEFORS har forskat kring kärleksrelationer på arbetsplatser är hennes erfarenhet att många par försöker hemlighålla relationen så länge det går. En del har en annan partner vid sidan om, andra tycker att det ger förhållandet en extra krydda om det hålls hemligt. Vissa är oroliga över hur chefen ska reagera.

Forskningen visar att kvinnor i högre grad än män vill berätta för sin chef om de har en relation med en kollega. Samtidigt visar forskningsstudier i andra länder att kvinnor ofta har mer att förlora när de berättar. De drabbas i högre grad av sänkt förtroende på arbetsplatsen.

– Det är ytterligare ett skäl till att det är bra att skapa ett klimat på arbetsplatsen som gör det lättare att prata öppet om det här även om det kan kännas obekvämt, säger Inga Tidefors. ■

”Många blir handfallna när det uppstår problem i en kärleksrelation på jobbet.”

INGA TIDEFORS är professor emeritus vid psykologiska institutionen vid Göteborgs universitet. Hon är legitimerad psykolog och psykoterapeut. Inga Tidefors är mest känd för sin forskning om vuxna som begått sexuella övergrepp mot barn men har också ansvarat för sexologikurserna på psykologiska institutionen. Tillsammans med forskaren Lars Göran Wallgren skrev hon forskningsartikeln: Workplace romances: "Going to work is amazing and really fun" som publicerades år 2016 i den vetenskapliga tidskriften International Journal of Psychological Studies.

SÅ MÅNGA TRÄFFAR SIN PARTNER PÅ JOBBET

Enligt SCB:s statistik fanns det minst 86 500 par där båda arbetar på samma arbetsplats under 2021. Det är svårare att få fram siffror på hur många som träffat varandra på jobbet eller bara haft en kärleksrelation och sedan gått vidare. SCB såg dock att 3 700 personer blev sambos efter att de jobbat ihop året innan under 2019. De som arbetar på samma arbetsplats håller också ihop sin relation bättre, enligt SCB. De par som arbetar på olika arbetsplatser separerar, enligt statistiken, i dubbelt så hög grad.

Källa: SCB

5 STEG – FÖR SMIDIGA STADIEÖVERGÅNGAR

Det kan vara mycket att ordna när eleverna ska flytta upp, och kanske byta skola. Camilla Holmberg, undervisningsråd vid Skolverket, berättar om fem steg att tänka på när ni planerar övergången.

Text: Maja-Stina Skarstedt

Källa: Camilla Holmberg, undervisningsråd på Skolverket

1.

SÄTT RUTINER FÖR SAMVERKAN

Rutiner är en viktig utgångspunkt – rutiner för dokumentation och för själva överlämnandet mellan stadier. Vem behöver veta vad och vem ska göra vad? Här är det en fördel om du som skolledare tar fram men också följer upp rutiner med lärare, elevhälsa, studiehandledare för modersmål, studievägledare och annan berörd personal för att ta del av olika perspektiv och få olika kunskap om eleverna. Tillsammans ser ni vilka uppgifter ni behöver lämna vidare.

2.

SÄTT ELEVERNAS PERSPEKTIV FÖRST

Rutinerna ska utgå från elevernas behov och här är överblicken som skolledare viktig. Det kan behövas olika information i olika stadier. Exempelvis är överlämning och samverkan mellan årskurs 9 och introduktionsprogrammen viktig. För elever som är nyanlända behöver skolan göra en kartläggning om tidigare kunskaper och här kan studiehandledare på modersmål vara en viktig länk för att undvika att viktig information går förlorad.

3.

INVOLVERA VÅRDNADSHAVARNA

Det är viktigt för alla elever att få med vårdnadshavarna i arbetet med studieövergångar och ibland extra viktigt för nyanlända. Berätta varför ni ska lämna över en viss information, att ni utgår från elevens behov och att det inte är någon sorts kontroll. Informera alla vårdnadshavare tidigt, exempelvis på föräldramöten och vid utvecklingssamtal. Beskriv hur ni på skolan arbetar med övergångar och vilken dokumentation ni lämnar till den mottagande skolan och varför.

4.

SE EFTER ELEVER MED SÄRSKILT STÖD

För elever med särskilt stöd är det viktigt att varken lämna för mycket uppgifter eller för lite. Tänk på att viss information är känslig och kan behöva sekretessprövas innan skolan lämnar ut den. Om eleven fått extra anpassningar och stöd som är viktiga för eleven är det olyckligt om inte mottagande skola får veta det och tappar tid.

Som mottagande skola bör du fråga vårdnadshavare om det finns en utredning, ett åtgärdsprogram eller annat underlag från tidigare skolor.

5.

UNDVIK MERARBETE – OCH UTVÄRDERA KONTINUERLIGT

Tänk på att löpande se över vilka rutiner som är lämpliga, möjliga och ger bäst stöd. Undvik att ha rutiner för rutinernas skull eller onödig dokumentation. Rutiner ska ge ökad kunskap, förståelse och motivation. Som skolledare behöver du se till verksamhetens behov och hela tiden se till vad elever och mottagande skolor behöver för att eleverna ska få de bästa möjligheterna att nå så långt som möjligt i sin utbildning.

ALLT VANLIGARE MED POLITISK STYRNING AV REKTORERS ARBETE

Att kommuner lägger sig i och försöker styra rektorernas jobb är ett växande problem. – Politikerna måste utbildas i de lagar och regler som gäller. Vi kan inte ha så mycket lokal intervention i rektorernas arbete, säger Matz Nilsson, ordförande i Sveriges Skolledare.

Text: Håkan Söderberg

Nyligen uppmärksammade lokaltidningen Mitti att Upplands-Bro kommun via sin visselblåsar-tjänst hade fått in rekordmånga anmälningar mot en skola i kommunen.

Samtliga anmälningar pekade, direkt eller indirekt, ut problem som berörde korruption och politikerstyre i samband med att en rektor byttes ut på skolan under hösten. I anmälningarna nämns bland annat att "politisk färg påverkar förutsättningarna för anställda i medarbetargruppen", "politisk styrning och involvering i verksamheten" och "misstro och respektlöshet mot rektorsrollen som verksamhetsledare från arbetstagaren". Sveriges Skolledare kopplades in på ärendet. Matz Nilsson ser inte fallet i som ett enskilt ärende utan mer som en del i en växande trend.

– Det är helt klart ett problem som blir större och större, säger han.

Ytterligare exempel där politiker gått in för att styra rektorers arbete är de två skånska M- och SD-styrda kommunerna Staffanstorps och Skurups som 2019 krävde slöjförbud för flickor upp till sjätte klass. I Skurups fall skulle det också gälla både personal och elever i grundskolan.

EN REKTOR I Skurup vägrade att införa förbudet med hänvisning till att slöjförbudet stred mot lagen, och stängdes av från sitt jobb. Kommunen har drivit frågan rättsligt sedan dess men i december 2022 avgjorde Högsta förvaltningsrätten att det saknas lagstöd för kommuner att förbjuda så kallad huvudduk och liknande plagg i kommunala förskolor och grundskolor.

– Att begränsa rätten att bära huvudduk har effekter för enskilda och är därför en begränsning av yttrandefriheten. För att begränsningen ska vara tillåten måste den ha stöd i lag. Sådant lagstöd saknas i

Matz Nilsson vid ett besök i Upplands-Bro kommun efter anmälningar om korruption vid utbytet av en rektor på en skola i kommunen.

nationell rätt och därför ska kommunernas beslut upphävas, sa justitierådet Ulrik von Essen i ett pressutskick då.

OCH DET HÄR just här som skon klämmer, menar Matz Nilsson – att politiker helt enkelt måste utbildas i de lagar och regler som styr skolans verksamhet.

– En skolledare har bland

annat skollagen, grundlagen och arbetsmiljölagen att följa och de är också oftast pålästa. Det kan man inte säga om politiker överallt.

Han menar att det är ett ansvar som ligger på skolchefer.

– I kommunerna är det skolcheferna som har ansvar för att informera politikerna. Politikerna byts ju ut vart fjärde år så det är mycket viktigt med

”Det är helt klart ett problem som blir större och större.”

Matz Nilsson

kontinuerlig utbildning, säger Matz Nilsson.

Han tror också att den ökande politiska polariseringen i kommunerna är en av orsakerna till det växande problemet.

– Jag tror att det medverkar till att det bli lokala beslut av den här typen, säger han.

DET LÅNGSIKTIGA MÅLET för Sveriges Skolledare är att staten ska ta över huvudansvaret för skolan. Systemet med 290 kommuner med olika finansieringsförmåga, kapacitet och ambition för skolan har nått vägs ände anser man.

– Det är en del i att få stopp på den mycket höga rektorsomsättningen, konstaterar han.

Just i det aktuella fallet med Upplands-Bro ser det ut som att det blir en lösning.

– Jag vill inte peka på folk men man har lyssnat på oss och åtgärder kommer att vidtas i det fallet, säger Matz Nilsson. ■

Så vill Umeå vända rektorsflykten

Knappt hälften av skolledarna i Sverige stannar på sitt jobb mer än tre år, en fjärdedel stannar bara ett år eller mindre. Hög arbetsbelastning med ökad dokumentationsbörda och alltför många medarbetare per chef är ett par orsaker som kommit fram i den årliga Skolledarenkäten.

I en intervju med SVT Västerbotten i mitten på januari larmade Solveig Häggqvist, skyddsombud i Sveriges Skolledare, om situationen i Umeå.

Nu lovar kommunen att det ska bli bättre. Under 2023 ska Umeå vidta åtgärder för att

säkra sin kompetensförsörjning och skapa bättre arbetsförutsättningar. Bland annat handlar det om att se över vilket administrativt stöd som kan ges till rektorer.

Ann-Charlotte Gavelin Rydman, ordförande i Sveriges Skolledare, tycker det är bra om Umeå tar frågan på allvar.

– Att förbättra skolledarnas arbetsmiljö är en av de viktigaste frågorna som Sverige Skolledare och våra lokala föreningar ska arbeta med under 2023. Det kommer att krävas krafttag för att vända vinden, säger hon.

”Alla dörrar är öppna till oss i skolledningen, det skapar tillit och förtroende. Skolan har blivit en gemensam arena.”

Monzer El-Sabini, rektor på Bergsjöskolan i Göteborg, som i februari prisades av Kungliga vetenskaps- och vitterhetsakademien. Han blev första rektor att ta emot ”lärarpriset” från KVV, och motiveringen bakom det var den stora vändningen som skolan gjort kring både resultat och trygghet.

2 av 3

rektorer upplever att det är en utmaning att välja och värdera digitala läresurser till sina skolor. Det visar en ny rapport från Swedish Edtest. Läs mer på Skolledaren.se.

Lotta Edholm

Regeringen vill införa lovskola för yngre barn

Regeringen har beslutat att skolhuvudmän ska kunna söka statsbidrag för lovskola även för yngre elever på låg- och mellanstadiet.

– För att skapa bättre förutsättningar för fler elever att lyckas i skolan är tidiga insatser och mer undervisningstid avgörande, säger skolminister Lotta Edholm (L) i ett pressmeddelande.

Skolhuvudmän kan i dag söka statsbidrag för lovskola från årskurs 6 i grundskolan och sameskolan och årskurs 7 i specialskolan. Nya bestämmelser som träder i kraft den 15 mars 2023 gör det möjligt för skolhuvudmän att söka bidrag från lågstadiet och uppåt.

Regeringen har redan utökat statsbidraget för bland annat lovskola med 100 miljoner i budgetpropositionen för 2023.

”ELEVERNA HAR LÄMNAT HELA SIN TRYGGHET”

Den 24 februari markerade ett år sedan kriget bröt ut i Ukraina. Tioåriga Mariia Butynets är en av de cirka 13 000 nyanlända barn och ungdomar som bor i Sverige och går i svensk skola.

Reporter: Lenita Jäjlhage Foto: Jesper Zerman

Vi möts på rektorn Sandra Stålberts arbetsrum på Kästaskolan, en F–6-skola, som ligger i Flemingsberg, ett stenkast från Karolinska universitetssjukhuset i Huddinge, söder om Stockholm.

Tioåriga Mariia Butynets kom till Sverige från Lviv i Ukraina tillsammans med sina bröder och mamma förra våren. Pappan var redan i Sverige och arbetade. Mariia Butynets började på Kästaskolan strax innan sommaren i fjol.

– Mariia och hennes två små bröder var bland de första eleverna från Ukraina som började på vår skola. Vi är vana att ta emot nyanlända här. Vi har 30 modersmåls lärare vilket innebär att vi har elever som talar lika många språk på skolan. Det naturliga blir då att svenskan blir det gemensamma språket, säger Sandra Stålbart.

MARIAI BUTYNETS GÅR i fjärde klass och pratar redan bra svenska. Hon är den äldsta av skolans sju elever från Ukraina. Familjen bor i egen lägenhet i Flemingsberg, berättar Mariia Butynets. Mamman har också fått arbete här.

– Först var det svårt i skolan men matematiken är svårare i Ukraina. Nu är det mycket lättare och jag har kompisar både i min klass och i andra fyran. Vi brukar åka på madrasser på skolgården, säger Mariia Butynets.

Det finns en pulkabacke på skolgården. Mariia Butynets brukar också gå till skolbiblioteket och låna böcker och hon och hennes mamma lånar också svenska barnböcker på det kommunala biblioteket i centrum för att träna svenska. Hon har läst Pippi.

– Eleverna och lärarna är jättesnälla. De hjälper mig, förstår mig och leker med mig, säger Mariia Butynets.

HUDDINGE ÄR EN av de tre kommuner där flest nyanlända ukrainare har valt att bosätta sig i Sverige, näst efter storstäderna Stockholm och Malmö (läs mer i faktaruta). Varför så många ukrainare valt att bosätta sig i Huddinge kommun är det svårt att få svar på. Precis som i övriga Sverige har de flesta ukrainare i kommunen ordnat med boende själva, ofta i privata familjer som tagit emot dem.

Även om det finns några

språk som är lite större än andra på skolan finns det inte några som dominerar vilket underlättar för svenskan att ta plats som det gemensamma språket.

– På vår skola har vi valt att inkludera alla elever direkt i klasserna för att de ska få språkbada i svenska och lättare få nya kamrater. Våra elever är väldigt välkomnande när det kommer nya elever. Även om man som nyanländ inte kan språket ännu så kan man alltid

vara med och sparka fotboll och leka, säger Sandra Stålbart.

Hon berättar att lärarna arbetar mycket med bildstöd på skolan eftersom det hjälper alla elever men underlättar extra mycket för de elever som inte har det svenska språket ännu. Bildstödet ger också eleverna en struktur på dagen när de exempelvis kan se vad dagen ska innehålla via bildstödet.

– Alla barn hos oss har egna datorer från åk 2 och uppåt.

Sandra Stålbart är rektor på Kästaskolan. Tioåriga Mariia Butynets är elev på skolan, och kom till Sverige förra våren från Ukraina.

De kan använda olika digitala verktyg och Google translate i klassrummet och så har vi Nationalencyklopedin digitalt där de kan växla mellan olika språk om de vill ta reda på något, säger Sandra Stålbjert.

På skolan finns också tillgång till lärare som kan ge studiehandledning på det egna språket. En av modersmålslärarna på skolan talar ukrainska. Det finns också lärare i svenska som andraspråk.

HUR HAR DET då fungerat för de ukrainska barnen på skolan? Sandra Stålbjert säger att de flesta barnen som kommit från Ukraina har en god skolbakgrund och att deras skolsystem är ganska likt det svenska. De är också vana vid att använda digitala verktyg.

– Jag kan se att de landar ganska snabbt i klassrummet. De kan läsa och räkna. Det kan jag se är en skillnad mot en del andra barn som kommit som nyanlända till oss som inte haft den skolbakgrunden. Elever från en del andra länder har haft en betydligt tuffare start i skolan, särskilt om de inte har föräldrar som har någon akademisk skolbakgrund, säger Sandra Stålbjert.

Samtidig finns det många andra likheter när barn kom-

mer från krigshärjade länder, konstaterar hon.

– De har lämnat hela sin trygghet, sina släktingar, vänner och sin vardag. De som har släkt här har en fördel och kan få stöd och hjälp att komma in i samhället. Men de flesta har inte det och därför är jag så tacksam över att mina lärare är så bra på att ta hand om eleverna och se deras behov, säger Sandra Stålbjert. ■

Fotnot: Huddinge kommun har cirka 114 500 invånare vilket är ungefär en tredjedel av Malmös befolkning.

FAKTA

Här bor flest nyanlända ukrainare, 31 januari 2023.

Kommun	Antal
Stockholm	5 563
Göteborg	1 597
Huddinge	1 310
Malmö	1 123
Uppsala	808
Södertälje	653
Nacka	616
Järfälla	483
Sollentuna	473
Solna	466
Örebro	449
Täby	432
Västerås	421
Lund	414
Österåker	409

HEJ SKOLLEDARE!

Vi kompetensutvecklar dina lärare!

- Speciallärarprogrammet, 90 hp
- Samhällskunskap åk 7-9, 90 hp
- Svenska som andraspråk åk 4-6, 15 hp/30 hp
- Utvecklingsprogram för skolutvecklare, 15 hp
- Särskild begåvning i pedagogisk verksamhet, 15 hp
- Bedömning av nyanlända och flerspråkiga elevers andraspråkutveckling

Kontakta koordinatör Pia Sundgren Storm så kan vi skraddarsy åt er!

Se fler kurser på webben

Uppdragsutbildning
KARLSTADS UNIVERSITET
KARLSTAD HÖGSKOLAN
KARLSTADS UNIVERSITETS UPPDRAGS AB

HÄR ÄR NYA FÖRBUNDETS VISION

Sveriges Skolledare har rivstartat 2023. Det nya sammanslagna fackförbundet bildar lokalföreningar på löpande band, inleder inom kort en landsomfattande ordförande-turné – och nu presenteras också en vision för förbundet.

Text: Urban Tjernberg

Visionen är en del av den varumärkesplattform som i dagarna presenteras av Sveriges Skolledare.

– För oss är det viktigt att lyfta fram visionen och värderingen som grundas på motivet varför vi bildats. Att känna att man är en del av ett fackförbund som vill utveckla, stärka och sätta fokus på professionen som skolledare, säger Ann-Charlotte Gavelin Rydman, tidigare ordförande i Lärarförbundet Skolledare, nu en av två ordförande som styr det nya förbundet.

Ordförandekollegan Matz Nilsson, tidigare ledare för Sveriges Skolledarförbund, instämmer.

– Det har varit angeläget att få visioner och uppdrag på pränt. Vi förstärker adjektiven, något som lyser igenom hela det här omfattande arbetet. Stark blir starkare, bra blir bättre, tydlig blir tydligare. Vi ska ge ännu bättre förutsättningar för den yrkesgrupp som har samhällets viktigaste uppdrag, säger Matz Nilsson.

DET ÄR FÖRBUNDSSTYRELSEN och presidiet som tillsammans med konsultfirman Kantar arbetat fram det nya varumärket.

– En både lång och värdefull

process. Inga beslut är tagna som inte styrelse och presidium varit eniga om, sammanfattar Ann-Charlotte Gavelin Rydman.

Under flera av underrubrikerna i det tiosidiga dokumentet talas om att "skapa goda förutsättningar för skolledare" och att "göra yrket attraktivare".

För att understryka vikten av förändring konstateras i avsnittet "Insikt" bland annat att; "jag är skolledare för att det är ett av Sveriges viktigaste arbeten, men i dag finns inte rätt förutsättningar för att jag ska kunna utföra mitt uppdrag på bästa sätt".

ANN-CHARLOTTE GAVELIN

Rydman och Matz Nilsson är överens om ett antal åtgärder som krävs. Där finns exempelvis bättre arbetsmiljö, möjligheten att kompetensutvecklas under hela sin yrkeskarriär, att skolledare ska ha betalt för all arbetstid och att "ansvarsavståndet" mellan skolledare och förstelärare ökar.

– Det saknas i dag incitament för att locka till skolledarrollen eftersom förstelärare i flera fall har minst lika hög lön som skolledare, säger Matz Nilsson (läs mer i lönetemat på sidan 8–17 i detta nummer).

Med en gemensam röst är Sveriges Skolledare också över-

Matz Nilsson och Ann-Charlotte Gavelin Rydman menar att det är viktigt att, genom visionen, känna att man är del av ett starkt förbund.

tygat om att förbundets åsikter kommer att få genomslag i ännu högre grad hos politiker både lokalt och på riksplanel.

Riksdagens utbildningsutskott har bjudits in till en informationsträff i maj och lokalt har förbundets pressmeddelanden nått stor spridning.

– Politikerna har inte lyssnat ordentligt tidigare. Nu vill vi ge alla medlemmar en starkare röst, högre status och ännu mer råg i ryggen för att driva opinion, säger Ann-Charlotte Gavelin Rydman.

VARUMÄRKESPLATTFORMENS vision fokuserar på slutmålet – att Sveriges Skolledare strävar mot ett samhälle för Sveriges framtid och en väl fungerande skola. Frågan är hur lång tid det tar.

Förbundet kommer i ett

remissvar på en utredning om en statligt styrd skolorganisation att stödja alternativet att staten stärker sitt ansvar – men utan att ta över huvudmannaskapet från kommunerna.

– Får vi en nationellt finansierad skola tror jag att vi kommer att nå det målet inom fem år, säger Matz Nilsson. ■

FAKTA

Sveriges Skolledare är med sina omkring 17 000 medlemmar det största chefsförbundet inom Saco.

Den nya varumärkesplattformen omfattar i korthet sju olika delar: vision, mission, värderingar, positionering, personlighet, insikt och drivkrafter som alla sammanfattas i varumärkeslöftet: "Den starkaste rösten för ledare inom utbildning".

BOKAKTUELLA LINNEA LINDQUIST

"Lägg ansvaret på politikerna

Rektor Linnea Lindquist ger handfasta råd och tips om kompensatoriska arbetssätt i sin nya bok "Att vända en skola". Samtidigt uppmanar hon Sveriges rektorer att stå på sig i sin yrkesroll och utkräva ansvaret av politikerna eftersom de ger förutsättningarna för skolan.

Text: Lenita Jällhage

D

et har blåst en hel del runt Linnea Lindquist under hennes elva år som rektor och opinionsbildare.

Hon har inga problem med att vara obekvämd så länge det gynnar barnens lärande och hon själv följer skollagen. Linnea Lindquist poängterar att en rektor alltid ska ställa sig frågan "På vilket sätt gynnar det här eleven?". Om det inte gör det så ska man inte lägga tid på det i skolan. Oavsett om politiker eller förvaltning trycker på.

– Om politiker kräver att man som rektor ska sätta en budget i balans före elevernas rättigheter i skollagen så begär ni skriftligt, från er chef, att det är uppdraget som ni får. Ansvaret ska ligga där det hör hemma, säger Linnea Lindquist.

LINNEA LINDQUIST HAR varit tuff i sin dom mot Sveriges skolsystem, skolpengen, marknadsskolan, det fria skolvälet och dess konsekvenser när det gäller elevers rätt till en likvärdig skola. Hon ser rött när begreppet New Public Management, NPM, kommer på tal.

– New Public Management innebär i korthet att man tänker att det går att styra skolan enligt samma principer som tillverkningsindustrin med krav på mer effektiv produktion till lägre kostnad. Idén är att verksamheten blir bättre om den konkurrensutsätts och att kraven på kvalitet då ökar genom bland annat mål- och resultatstyrning, säger hon.

Linnea Lindquist anser att effektiviseringskraven i NPM är förödande för kontaktyrken som skolan som går ut på att undervisa elever med olika behov.

Hon vill med boken visa att det går att vända en skolas resultat uppåt, precis som hon gjort på sin arbetsplats Hammarkulls-

skolan, utan att använda det traditionella systematiska kvalitetsarbetet inom NPM och utan att slösa pengar.

HON SÄGER ATT hennes bok har kommit till som en motreaktion mot svepande formuleringar i samhällsdebatten om "dåliga skolor" i förorten. För henne finns inga generellt dåliga förortsskolor, däremot har skolorna helt annorlunda förutsättningar än skolor i andra typer av områden.

– Trots det vill jag med boken visa att det går att lyckas och få bra resultat. Framför allt genom att agera mer i stället för att sitta i möten och tala om vad man ska göra. Vi rektorer vet vad som krävs och det vet våra lärare också. Ge dem bara luft i schemat och låt dem förfoga över sin arbetstid så att de orkar och kan planera sin undervisning, säger Linnea Lindquist. ■

Läs en längre intervju med Linnea Lindquist på Skolledaren.se.

DET HÄR ÄR LINNEA LINDQUIST

Ålder: 41 år.

Yrke: Biträdande rektor på Hammarkullsskolan, F–3, i Göteborg.

Intresse: Opinionsbildning.

År som rektor: Elva år. Först som rektor på en förskola i Rinkeby, sedan rektor på Hammarkullsskolan och efter en omorganisation i staden höstterminen 2021 är hon biträdande rektor på samma skola.

Aktuell: Med boken "Att vända en skola", som ges ut 15 mars 2023.

Två böcker om att leda i förskolan

Att styra förskolan med värdegrund
Bim Riddersporre
och Magnus
Erlandsson (red.),
(Studentlitteratur)

Det kan vara en för många utmanande uppgift att leda enligt förskolans värdegrund, när den ibland står i motsättning till vårdnadshavares eller medarbetares värderingar.

Genom olika exempel på problem kopplade till värdegrund, guidar de sju författarna och tanken är att problemen ska kunna ligga till grund för samtal och diskussioner.

Boken bygger på ett samarbete mellan forskare, utbildare, praktiker och jurister och lyfter bland annat juridiska krav kopplat till värdegrunden, samt de nationella styrdokument.

Ny utgåva:
Rektor i förskolan
Elisabeth
Nihlfors, Linda
Jervik Steen och
Olof Johansson
(Gleerups)

Boken "Rector i förskolan – en viktig länk i utbildningskedjan" kommer ut i en tredje utgåva, i vilken samtliga kapitel har reviderats och uppdaterats.

Fyra nationella undersökningar, genomförda 2012–2021, ligger till grund för boken – och resultaten visar att rektorerna ställer både höga krav på sig själva och numera även på huvudmännen. I den sista enkäten genomförd redovisas också synen på rektorernas situation under pandemin.

DAVID HAAS

"Vi ska förstås ha lön i paritet med arbetet"

"Betyder det att jag oroar mig över pengar utan att verkligen behöva mer?"

Jag är inte uppvuxen med pengar. Jag tror inte att någon av mina föräldrar tjänade över 20 000 kronor i månaden när jag och mina tre systrar växte upp på 90-talet. Ändå kändes det aldrig som att något saknades.

Forskning visar att vid en lön på 50 000 kronor i månaden börjar brytpunkten för när högre lön inte gör dig lyckligare. Tjänar du mer än så? Borde du i så fall verkligen lägga tid och energi på att kämpa för högre lön?

Ju mer min lön gått upp genom åren, desto mer har jag tänkt på vad som är bäst att göra med den. Sparkonto eller

börsen? Hyra eller köpa? Amortera eller investera? Nu med lågkonjunkturen, inflationen och de höjda räntorna oroar jag mig samtidigt över ekonomin. Och trots oron har jag ingen aning om vad ett paket mjölk kostar. Betyder det att jag med min rektorslön tänker och oroar mig över pengar, utan att verkligen behöva mer?

VI REKTORER TJÄNAR en ganska bra bit över genomsnittslönen i Sverige (som var 37 100 kronor år 2021). Jag vet inte hur lönenivåer för olika yrken sätts, däremot vet jag att många av de allra tuffaste jobben är lågavlönade. Rektorsarbetet ställer höga krav på oss, utkräver ansvar. Samtidigt är det ett otroligt stimulerande och givande yrke. Ja, vi ska förstås ha en lön i paritet med arbetet, ändå kan jag känna att det är fantastiskt att tjäna över medellönen genom att få göra något man verkligen vill om dagarna.

Med det sagt gör jag ingen direkt koppling mellan lönen och det dagliga rektorskapet. Få av oss tänker nog om morgnarna att nu ska jag gå upp, ta mig till jobbet och dra in pengar. Eller sitter du där och räknar timme för timme hur lönekuvertet växer? Nej, du blev nog inte rektor för att göra karriär. Sannolikt blev du det för att både du och andra upptäckte att du brann för att leda skola och ville bidra så mycket som möjligt. En följd av det har råkat bli att du tjänar mer än vad du räknade med när du först började jobba inom skola.

SÅ JAG TJÄNAR mer i dag än vad jag trodde att jag skulle göra när jag utbildade mig till lärare. Min löneutveckling nu som rektor är likväl väldigt viktig. Den årliga löneökningen är förutom mer pengar, också ett kvitto på arbetsgivarens uppskattning för mitt arbete. För mig känns det skönt att facket sammanställer statistik, information, erbjuder rådgivning och sköter det årliga löneförhandlandet. Det ger både orosavlastning och sannolikt bättre löneutveckling.

Till sommaren väntar min fru och jag vårt första barn. Då kanske jag blir ännu mer mån om att få upp lönen. För vi kommer förstås vilja kunna skapa ekonomisk trygghet, och mer därtill, för vårt nya lilla liv. Som rektor har jag goda förutsättningar för det, även om jag kanske börjar titta närmare på mjölkpriserna då (eller snarare priserna på barnvagnar!). Men oavsett min egen livssituation tänker jag att vi rektorer förstås ska fortsätta kämpa för att få det ännu bättre, och samtidigt ska vi kunna vara nöjda med det vi har. ■

David Haas
Rektor på Vuxen-
utbildning Järva
i Stockholm.

GUIDE:
TÄNK PÅ DET HÄR
INFÖR ÅRSMÖTET

LÖNERÅDGIVAREN

HÖJ DIN LÖN – MED HJÄLP AV STATISTIKEN

Har du rätt lön? Jämför med lönestatistiken i bilagan Din lön 2023 som följer med i detta nummer, och använd dig av Saco lönesök för att höja lönen.

Använd till exempel verktyget Saco lönesök. Nyblivna skolledare som använder det inför sitt lönesamtal får i snitt 800 kronor högre lön, säger Monika Elowson, chefsförhandlare och rådgivare vid Sveriges Skolledarförbund.

Saco lönesök innehåller den senaste insamlade lönestatistiken från alla Saco-förbund och arbetsgivare. Med den kan du jämföra din lön med andra chefsbefattningars löner på arbetsmarknaden. Du når Saco lönesök via sveriges-skolledare.se

Bilagan Din lön 2023 baserar sig på den löneenkät som skickades ut till över 5 000 yrkesverksamma skolledare.

– Kom ihåg att statistiken visar hur det såg ut i oktober 2022. Nu gäller det 2023 så ta höjd för det. Håll koll på hur mycket du arbetar och se till att du får betalt för all tid du arbetar, säger Monika Elowson.

84 procent av Sveriges skolledare arbetar övertid varje vecka och många gör det gratis.

– Den som till exempel har 58 000 kronor i månaden och arbetar sex timmar övertid i veckan utan ersättning bjuder på två miljoner kronor i gratisarbete på tio år.

Men om det känns som att man nått en smärtgräns vad gäller löneanspråk?

– Då kan du förhandla om andra förmåner, till exempel längre semester eller fler lediga dagar, säger Monika Elowson och fortsätter:

– Utöver högre lön kan du även föreslå en löneväxling, det vill säga att en del av din bruttolön sätts av till tjänstepensionen, innan inkomstkatten dras. Din arbetsgivare betalar lägre skatt på pensionsavsättningen än på vanlig lön. Därför ska mellanskillnaden på cirka sju procent tillfalla dig.

Skolledares löner ska enligt avtal vara individuella och sättas utifrån prestation, ansvar, kompetens och uppdragets innehåll. ■

Monika Elowson

TIPS FRÅN LÖNERÅDGIVARE MONIKA ELOWSON NÄR DU ANVÄNDER SACO LÖNESÖK

- Gör inte för många val i en sökning.
- Välj om flera gånger, så får du fler löner och uppgifter att jämföra och en bättre uppfattning om löneläget.
- Titta inte bara på medelvärdet utan även på 90:e percentilen, alltså de högsta lönerna, och lönespridningen, det vill säga spannet mellan 10:e och 90:e percentilen.
- Jämför gärna med andra chefer, till exempel under chefslöneflikarna där löneuppgifter från alla Sacoförbund eller chefslöner i den kommunala databasen finns samlade.

Så här funkar verktyget Saco lönesök

1. Börja med en enkel sökning för att få en orientering om löneläget. Där kan du jämföra direkt med din egen lön genom att skriva in den. Ta en bild och ta med till lönesamtalet.
2. Vill du ha en mer fördjupad bild av skolledarlönerna, gå du vidare till den avancerade sökningen. Här kan du välja fler presentationer, till exempel kommun, antal underställda, år som chef eller hur övertid påverkar lönen.
3. Vill du kolla in löner för chefer i övriga Sacoförbund eller kommunala chefslöner från arbetsgivare, kan du enkelt välja olika lönekällor.
4. I stället för att precisera dina val, gör nya. Då får du en större grupp och uppgifterna blir mycket säkrare och av högre kvalitet.
5. Går du på "grund", det vill säga får ett för litet antal för att få fram ett resultat, har du gjort för många val. Då är det enkelt att backa och göra en grovare sökning.
6. När du hittat ett intressant resultat, skriv in din egen lön, välj ett diagram, spara och ta med till lönesamtalet.

FÖR DIG SOM ÄR FÖRTROENDEVALD

FEM PRAKTISKA TIPS INFÖR ÅRSMÖTET

Nu är det dags att börja planera inför årsmötet med medlemmarna. Chefsförhandlare Jonas Juntunen ger dig fem råd inför mötet.

Jonas Juntunen

1. TRÄFFAS OCH PLANERA!

Börja med att ha ett möte där ni som är förtroendevalda träffas och planerar när, var och hur ni ska ha årsmötet.

Ska ni ha en inbjuden gäst som leder mötet, andra föreläsare eller bara ett enkelt årsmöte? Läs stadgan. Den talar om vilka saker ni ska behandla på årsmötet och vad ni ska bedriva för verksamhet i lokalföreningen. Ska ni ha mötet digitalt är det bra att vara en som leder mötet och en som hanterar det tekniska, håller reda på chatten och vem som vill prata.

Ska ni ha det fysiskt är det viktigt att ordna med en lokal i tid. Det mest ekonomiska är ju att låna en skolas lokaler. Ta en skola som ligger centralt, så att det är lätt att ta sig dit för de flesta medlemmar. Man kan med fördel kolla om det går att låna en lokal i kommun- eller stadshuset.

Kan man ha årsmötet som hybridmöte?

Ja, det kan man, men det är inte att rekommendera. Det blir mer komplicerat att hantera om man ska ha en sluten omröstning. Det bästa är ett fysiskt möte. Glöm inte att bjuda på fika!

2. LOGGA IN PÅ OMBUDSPORTALEN

På ombudsportalen finns årsmötesguiden. Där finns instruktioner, mallar för dagordning och protokoll.

Gå in på sverigesskolledare.se, klicka på ombudsportalen och gå till "Mitt uppdrag". Välj "årsmötesguiden". Där finns fyra olika rubriker (årsmötesguiden, före årsmötet, under årsmötet och efter årsmötet). Gå in och läs på alla.

3. VALBEREDNING ELLER EJ?

Har ett eller två av de tidigare förbunden haft en valberedning så är det den/de som lägger fram förslag till årsmötet.

Finns det ingen valberedning behöver ni på årsmötet presentera kandidaterna. Det blir som vilket konstituerande föreningsmöte som helst. Blir det omröstning finns en manual på årsmötesguiden.

4. VERKSAMHETSPLAN

För att få tillgång till de medel som ni enligt fördelningsnyckeln har rätt till måste ni göra en verksamhetsplan som ni presenterar till årsmötet. Sedan är det

upp till årsmötet att godkänna denna.

Underskrivet årsmötesprotokoll måste mejlas in till förbundet tillsammans med verksamhetsplanen för att lokalföreningen ska få sina pengar.

Ekonomisk ersättning ges enligt modellen, per kalenderår; 3 000 kronor i grundslag plus 260 kronor per medlem.

Man kan som lokalförening också åska om extra medel för aktiviteter. Dessa tillställs Förbundsstyrelsen.

5. UTSKICK TILL MEDLEMMAR

Glöm inte att inför årsmötet göra två utskick via mejl. Det första är en utlysning senast 30 dagar innan, där ni skriver när, var och hur mötet ska äga rum. Det andra är kallelsen med dagordning och handlingar, senast 14 dagar innan.

Hur får man tag i alla e-postadresser?

Logga in på Ombudsportalen via sverigesskolledare.se, leta upp menyn "mina verktyg" och klicka på "rapporter – medlemslistor och statistik".

Skicka ni mejl utanför ombudsportalen, tänk då på att alltid skicka mejl som hemlig kopia. Detta på grund av GDPR-reglerna som säger att en medlem inte får vet vilka andra som är medlemmar.

Vad gör man om man inte hittar alla svaren på ombudsportalen eller i guiden?

Kontakta förbundskansliet. Alla uppgifter finns på vår hemsida: sverigesskolledare.se, fliken "om oss" och knappen "kontakta oss". Lycka till med årsmötet! ■

Nytt varumärke – ny visuell identitet

1 januari 2023 bildades Sveriges Skolledare genom en sammanslagning av Läraryrket förbundet Skolledare och Sveriges Skolledarförbund. Med det nya förbundet kommer ett nytt varumärke, med en ny visuell identitet. Arbetet med varumärket har pågått en längre tid och samlats i en varumärkesplattform, med vision, mission, personlighet,

positionering och varumärkeslöfte. Detta ligger till grund för den nya visuella identiteten, som formas genom att antal beståndsdelar. Förutom en ny logotyp kommer nya färger, typografi, ikoner, symboler och olika typer av bakgrundsmönster. Det nya grafiska formspråket kommer att implementeras successivt under våren. Detta gäller

allt ifrån hur webbplatsen ser ut, till trycksaker och allt kommunikationsmaterial i förbundets kanaler.

Vad står då det nya varumärket (se bilden) för rent visuellt? Dels ett S för Sveriges Skolledare, men också två halvcirklar som symboliserar enandet av två förbund, som länkar i en kedja eller som cirklar i rörelse som kan representera rikt-

ning eller mätbarhet. Cirkarna kan animeras på olika sätt. Färgerna kombinerar mörkblå, gul, varmgrå och olika nyanser av beige. Tillsammans skapar de ett modernt uttryck, värdigt ett förbund med självförtroende och framåtriktning, ett förbund som lever upp till sitt löfte: att vara den starkaste rösten för ledare inom utbildning.

ALLT DETTA FÅR DU SOM MEDLEM

Fackligt stöd, försäkring, kompetensutveckling och rabatter. Allt det, och mycket mer, får du som medlem i Sveriges Skolledare. Hitta intressanta erbjudanden som passar dig.

Niklas Bolin Djanaieff, projektledare för Skolledarkvarten, är vanligtvis den som intervjuar olika experter inom området som är temat för veckan.

Skolledarkvarten varje torsdag klockan 14.00

► Sveriges Skolledare kommer att ta fram och erbjuda många digitala mötesplatser i det nya förbundet. Ett exempel är Skolledarkvarten som vi redan lanserat.

Genom den kan man träffa oss varje torsdag i aktuella frågor och ställa frågor kring sådant man undrar över. Mer information om temaämnena för Skolledarkvarten och länk till mötena finns på webbplatsen sveriges-skolledare.se

FACKLIGT STÖD

Det fackliga företrädeskapet i Sveriges Skolledare präglas av en hög kompetens och ett stort engagemang.

- Chefsrådgivning, med arbetsrättsligt stöd och förhandlingshjälp.
- Lönestatistik.
- Lönerådgivning.
- Stöd till lokala förtroendevalda.

TRYGGHET & EKONOMI

Som medlem i Sveriges Skolledare blir du erbjuden ett förmånligt paket av försäkringar och banktjänster.

- Sveriges bästa inkomstförsäkring. Som medlem kan du få ersättning i upp till 200 arbetsdagar. Ersättningen är 80 procent av lönen upp till en månadslön på 100 000 kronor.
- Medlemsförsäkringar för extra trygghet, bland annat olycksfallsförsäkring, sjukförsäkring, livförsäkring, hemförsäkring och bilförsäkring till förmånliga villkor.
- Banktjänster och medlemslån via Danske Bank, SEB och Swedbank.
- Pensionsrådgivning.

UTVECKLING & INSPIRATION

En kontinuerlig kompetensutveckling är viktigt för att du som ledare ska kunna utvecklas som chef och ledare i en kunskapsorganisation. Vi erbjuder dig som medlem ett urval av speciellt inriktade kompetensutvecklingsmöjligheter.

- En rektors första 100 dagar – stödmaterial och verktyg för dig som är ny i tjänsten.
- Skolledarkvarten – digitalt veckomöte för medlemmar och

förtroendevalda.

- Event och utbildningar: Nordiska Skolledarkongressen m.fl.
- Bokrabatter.

RABATTER & ERBJUDANDEN

Dra fördel av styrkan i ditt medlemskap med förhandlade rabatter på bland annat resor, hotell och många speciella rabatter.

- Benify – hundratals erbjudanden för dig som är medlem.
- Res och bo billigare – rabatter på resor, tåg och båt till hotell och andra semesterboenden.
- Läsning med medlemsrabatt.
- Folklådan – en krisberedskapslåda till medlemspris.

Mer information och länkar till alla erbjudanden hittar du på sverigeskolledare.se

- ✓ Behovsanalys
- ✓ Ritningsförslag
- ✓ Projektledning
- ✓ Leverans
- ✓ Montering

Från vision till lektion

Bara det bästa är gott nog för våra barn. Med brett sortiment, lång erfarenhet från skolans värld och stor lyhördhet för dina behov, skapar vi inredningslösningar som gör din lärmiljö lite roligare. Fler fördelar med att ta vår hjälp? Att du får mer tid över till det viktigaste: ditt eget jobb.

Läs mer på ajprodukter.se eller ring våra projektsäljare på 035-180 000.

ajprodukter.se

Posttidning B

Avs: Sveriges Skolledare
Box 27038
102 51 Stockholm

SMART®

Lärare behöver rätt arbetsverktyg

SMART Board® iQ

**Köp 3
betala
26 630 kr
per skärm**

Sveriges mest köpta

Tre SMART Board iQ MX

Webbinarier och användarforum

Kostnadsfri mjukvara

På svenska

Logga in för att nå ditt innehåll

GDPR

Multitouch på Chromebook,
Mac och Windows

ENERGY STAR® -certifierad
Konfliktfria mineraler och material

Automatiska uppdateringar och
SMART Remote Management

Integration med Google Drive och
Microsoft Teams

Alla kampanjer:

bett

SETT®

Paketpris 79 900 kr*

smartboard.se | info@netsmart.se | 010-150 06 00

*Priser ex moms, frakt, installation och kemikalieskatt.
Erbjudandet gäller så långt lagret räcker, längst tom den 30 juni 2023.

netsmart